

Dokument ten służy wyłącznie do celów informacyjnych i nie ma mocy prawnej. Unijne instytucje nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jego treść. Autentyczne wersje odpowiednich aktów prawnych, włącznie z ich preambułami, zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej i są dostępne na stronie EUR-Lex. Bezpośredni dostęp do tekstów urzędowych można uzyskać za pośrednictwem linków zawartych w dokumencie

► **B** **DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2008/98/WE**
z dnia 19 listopada 2008 r.
w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy
(Tekst mający znaczenie dla EOG)
(Dz.U. L 312 z 22.11.2008, s. 3)

zmieniona przez:

		Dziennik Urzędowy		
		nr	strona	data
► <u>M1</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1357/2014 z dnia 18 grudnia 2014 r.	L 365	89	19.12.2014
► <u>M2</u>	Dyrektywa Komisji (UE) 2015/1127 z dnia 10 lipca 2015 r.	L 184	13	11.7.2015
► <u>M3</u>	Rozporządzenie Rady (UE) 2017/997 z dnia 8 czerwca 2017 r.	L 150	1	14.6.2017
► <u>M4</u>	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r.	L 150	109	14.6.2018
► <u>M5</u>	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1542 z dnia 12 lipca 2023 r.	L 191	1	28.7.2023

sprostowana przez:

- **C1** Sprostowanie, Dz.U. L 21 z 28.1.2015, s. 22 (2008/98/WE)
- **C2** Sprostowanie, Dz.U. L 297 z 13.11.2015, s. 9 (2015/1127)
- **C3** Sprostowanie, Dz.U. L 42 z 18.2.2017, s. 43 (1357/2014)
- **C4** Sprostowanie, Dz.U. L 90243 z 17.4.2024, s. 1 (2023/1542)

▼B**DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
2008/98/WE****z dnia 19 listopada 2008 r.****w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy****(Tekst mający znaczenie dla EOG)****ROZDZIAŁ I****PRZEDMIOT, ZAKRES I DEFINICJE****▼M4***Artykuł 1***Przedmiot i zakres stosowania**

Niniejsza dyrektywa ustanawia środki służące ochronie środowiska i zdrowia ludzkiego poprzez zapobieganie powstawaniu i zmniejszenie ilości odpadów oraz negatywnego wpływu ich wytwarzania i gospodarowania nimi oraz przez zmniejszenie całkowitego wpływu użytkowania zasobów i poprawę efektywności takiego użytkowania, co ma zasadnicze znaczenie dla przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym oraz dla zapewnienia konkurencyjności Unii w perspektywie długoterminowej.

▼B*Artykuł 2***Wyłączenia z zakresu zastosowania**

1. Z zakresu zastosowania niniejszej dyrektywy są wyłączone:
 - a) wyziewy gazowe emitowane do atmosfery;
 - b) grunt (w miejscu), w tym niewydobyta zanieczyszczona gleba i budynki trwale związane z gruntem;
 - c) niezanieczyszczona gleba i inny materiał występujący w stanie naturalnym, wydobyty w trakcie prac budowlanych, jeżeli jest pewne, że materiał ten zostanie wykorzystany do celów budowlanych w stanie naturalnym w miejscu, w którym został wydobyty;
 - d) odpady promieniotwórcze;
 - e) wycofane z użytku materiały wybuchowe;
 - f) odchody, jeżeli nie są objęte ust. 2 lit. b), słoma i inne naturalne niebędące niebezpiecznymi substancje pochodzące z produkcji rolniczej lub leśnej, które są wykorzystywane w rolnictwie, leśnictwie lub do produkcji energii z takiej biomasy za pomocą procesów lub metod, które nie są szkodliwe dla środowiska ani nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzkiego;
2. Wyłącza się spod stosowania niniejszej dyrektywy, w zakresie, w jakim zostały objęte innymi przepisami wspólnotowymi:
 - a) ścieki;
 - b) produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego, w tym produkty przetworzone objęte rozporządzeniem (WE) nr 1774/2002, z wyjątkiem tych, które są przewidziane do przekształcenia termicznego, składowania na składowisku lub do wykorzystania w zakładzie produkującym biogaz lub w kompostowni;

▼B

- c) zwłoki zwierząt, które poniosły śmierć w inny sposób niż przez ubój, w tym zwierząt uśmierconych w celu wyeliminowania chorób epizootycznych, i które są unieszkodliwiane zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1774/2002;
- d) odpady powstałe w wyniku poszukiwania, wydobywania, przetwarzania i składowania zasobów mineralnych oraz z działalności odkrywkowej objęte dyrektywą 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego ⁽¹⁾;

▼M4

- e) substancje, które są przeznaczone do użycia jako materiały paszowe zgodnie z definicją w art. 3 ust. 2 lit. g) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2009 ⁽²⁾ i które nie składają się z produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego ani ich nie zawierają.

▼C1

3. Bez uszczerbku dla zobowiązań wynikających z innych odpowiednich przepisów wspólnotowych, osady przemieszczane w obrębie wód powierzchniowych w celu związanym z zarządzaniem wodami i drogami wodnymi lub zapobieganiem powodziom bądź ograniczaniem skutków powodzi i susz lub refulowaniem ziemi są wyłączone z zakresu zastosowania niniejszej dyrektywy, jeżeli zostanie wykazane, że osady te nie są niebezpieczne.

▼B

4. Szczegółowe przepisy dotyczące konkretnych przypadków lub uzupełniające przepisy niniejszej dyrektywy w odniesieniu do gospodarowania poszczególnymi kategoriami odpadów mogą zostać ustanowione odrębnymi dyrektywami.

*Artykuł 3***Definicje**

Do celów niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- 1) „odpady” oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć, lub do których pozbycia został zobowiązany;
- 2) „odpady niebezpieczne” oznaczają odpady wykazujące co najmniej jedną spośród właściwości niebezpiecznych wymienionych w załączniku III;

▼M4

- 2a) „odpady inne niż niebezpieczne” oznaczają odpady nieobjęte pkt 2;
- 2b) „odpady komunalne” oznaczają:
 - a) odpady zmieszane i odpady selektywnie zebrane z gospodarstw domowych, w tym papier i tekturę, szkło, metale, tworzywa sztuczne, bioodpady, drewno, tekstylia, opakowania, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory oraz odpady wielkogabarytowe, w tym materace i meble;

⁽¹⁾ Dz.U. L 102 z 11.4.2006, s. 15.

⁽²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie wprowadzania na rynek i stosowania pasz, zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1831/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady i uchylające dyrektywę Rady 79/373/EWG, dyrektywę Komisji 80/511/EWG, dyrektywy Rady 82/471/EWG, 83/228/EWG, 93/74/EWG, 93/113/WE i 96/25/WE oraz decyzję Komisji 2004/217/WE (Dz.U. L 229 z 1.9.2009, s. 1).

▼ M4

- b) odpady zmieszane i odpady selektywnie zebrane z innych źródeł, jeżeli odpady te są podobne pod względem charakteru i składu do odpadów z gospodarstw domowych.

Odpady komunalne nie obejmują odpadów z produkcji, rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa, zbiorników bezodpływowych oraz z sieci kanalizacyjnej i z oczyszczalni ścieków, w tym osadów ściekowych, pojazdów wycofanych z eksploatacji ani odpadów budowlanych i rozbiórkowych.

Niniejsza definicja nie narusza podziału obowiązków w zakresie gospodarowania odpadami między podmiotami publicznymi i prywatnymi;

- 2c) „odpady budowlane i rozbiórkowe” oznaczają odpady powstałe podczas prac budowlanych i rozbiórkowych;

▼ B

- 3) „oleje odpadowe” oznaczają wszelkie mineralne lub syntetyczne oleje smarowe lub przemysłowe, które przestały się nadawać do użytku, do jakiego były pierwotnie przeznaczone, takie jak zużyte oleje z silników spalinowych i oleje przekładniowe, oleje smarowe, oleje turbinowe oraz oleje hydrauliczne;

▼ M4

- 4) „bioodpady” oznaczają ulegające biodegradacji odpady ogrodowe i parkowe, odpady żywności i kuchenne z gospodarstw domowych, biur, restauracji, hurtowni, stołówek, placówek zbiorowego żywienia i handlu detalicznego oraz porównywalne odpady z zakładów przetwórstwa spożywczego;
- 4a) „odpady żywności” oznaczają wszelką żywność zgodną z definicją w art. 2 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady (¹), która stała się odpadami;

▼ B

- 5) „wytwórca odpadów” oznacza dowolny podmiot, którego działalność prowadzi do powstawania odpadów (pierwotny wytwórca odpadów) lub dowolny podmiot zajmujący się przetwarzaniem wstępnym, mieszaniami lub innymi procesami prowadzącymi do zmiany charakteru lub składu tych odpadów;
- 6) „posiadacz odpadów” oznacza wytwórcę odpadów lub osobę fizyczną lub prawną będącą w posiadaniu tych odpadów;
- 7) „dealer” oznacza jakikolwiek podmiot występujący w roli zleceńiodawcy w transakcji zakupu, a następnie sprzedaży odpadów, w tym oznacza również dealerów, którzy nie obejmują odpadów fizycznie w posiadanie;
- 8) „broker” oznacza jakikolwiek podmiot organizujący odzysk lub unieszkodliwianie odpadów w imieniu innych stron, w tym oznacza również brokerów, którzy nie obejmują odpadów fizycznie w posiadanie;

▼ M4

- 9) „gospodarowanie odpadami” oznacza zbieranie, transport, odzysk, w tym sortowanie, oraz unieszkodliwianie odpadów, łącznie z nadzorem nad tego rodzaju działaniami, jak również późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów wraz z działaniami wykonywanymi w charakterze dealera lub brokera;

(¹) Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz.U. L 31 z 1.2.2002, s. 1).

▼ B

- 10) „zbieranie” oznacza gromadzenie odpadów, w tym również wstępne sortowanie i wstępne magazynowanie odpadów do celów ich transportu do zakładu przetwarzania;
- 11) „selektywna zbiórka” oznacza zbiórkę, w ramach której dany strumień odpadów obejmuje jedynie odpady jednego rodzaju i o tym samym charakterze w celu ułatwienia specyficznego przetwarzania;
- 12) „zapobieganie” oznacza środki zastosowane zanim dana substancja, materiał lub produkt staną się odpadami, które zmniejszają:
 - a) ilość odpadów, w tym również przez ponowne użycie produktów lub wydłużenie okresu żywotności produktów;
 - b) niekorzystne oddziaływanie wytworzonych odpadów na środowisko i zdrowie ludzkie; lub

▼ M4

- c) zawartość substancji niebezpiecznych w materiałach i produktach;

▼ B

- 13) „ponowne użycie” oznacza jakikolwiek proces, w wyniku którego produkty lub składniki niebędące odpadami są wykorzystywane ponownie do tego samego celu, do którego były przeznaczone;
- 14) „przetwarzanie” oznacza procesy odzysku lub unieszkodliwiania, w tym przygotowanie poprzedzające odzysk lub unieszkodliwianie;
- 15) „odzysk” oznacza jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu, poprzez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym wypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub w szerszej gospodarce. Załącznik II zawiera niewyczerpujący wykaz procesów odzysku;

▼ M4

- 15a) „odzysk materiałów” oznacza każdy proces odzysku inny niż odzysk energii i ponowne przetwarzanie na materiały przeznaczone do wykorzystania jako paliwa lub inne środki wytwarzania energii. Obejmuje on między innymi przygotowanie do ponownego użycia, recykling i wypełnianie wyrobisk;

▼ B

- 16) „przygotowanie do ponownego użycia” oznacza procesy odzysku polegające na sprawdzeniu, czyszczeniu lub naprawie, w ramach których produkty lub składniki produktów, które wcześniej stały się odpadami, są przygotowywane do tego, by mogły być ponownie wykorzystywane bez jakichkolwiek innych czynności przetwarzania wstępnego;
- 17) „recykling” oznacza jakikolwiek proces odzysku, w ramach którego materiały odpadowe są ponownie przetwarzane w produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach. Obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego, ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do celów wypełniania wyrobisk;

▼ M4

- 17a) „wypełnianie wyrobisk” oznacza każdy proces odzysku, w ramach którego odpowiednie odpady inne niż niebezpieczne są wykorzystywane do rekultywacji obszarów, gdzie wykonywane były wykopy, lub do celów inżynierskich na potrzeby kształtowania krajobrazu. Odpady wykorzystywane do wypełniania wyrobisk muszą zastępować materiały niebędące odpadami, nadawać się do wyżej wymienionych celów i ograniczać się do ilości bezwzględnie koniecznej do osiągnięcia tych celów;

▼B

- 18) „regeneracja olejów odpadowych” oznacza jakikolwiek proces recyklingu, w którym w wyniku rafinacji olejów odpadowych mogą zostać wyprodukowane oleje bazowe, w szczególności przez usunięcie znajdujących się w olejach odpadowych zanieczyszczeń, produktów reakcji utleniania i dodatków;
- 19) „unieszkodliwianie” oznacza jakikolwiek proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii. Załącznik I zawiera niewyczerpujący wykaz procesów unieszkodliwiania;
- 20) „najlepsze dostępne techniki” oznaczają najlepsze dostępne techniki zdefiniowane w art. 2 pkt 11 dyrektywy 96/61/WE;

▼M4

- 21) „system rozszerzonej odpowiedzialności producenta” oznacza zestaw środków podjętych przez państwa członkowskie w celu zapewnienia, aby producenci produktów ponoszą odpowiedzialność finansową lub odpowiedzialność finansową i organizacyjną na etapie cyklu życia produktu, gdy staje się on odpadem.

▼B*Artykuł 4***Hierarchia postępowania z odpadami**

1. Następująca hierarchia postępowania z odpadami ma zastosowanie jako kolejność priorytetów w przepisach prawa i polityce dotyczących zapobiegania powstawaniu odpadów oraz gospodarowania odpadami:

- a) zapobieganie;
- b) przygotowywanie do ponownego użycia;
- c) recykling;
- d) inne metody odzysku, np. odzysk energii; oraz
- e) unieszkodliwianie.

2. Stosując hierarchię postępowania z odpadami, o której mowa w ust. 1, państwa członkowskie podejmują środki sprzyjające rozwiązaniom, które dają najlepszy dla środowiska wynik całkowity. Może to oznaczać dla niektórych strumieni odpadów odstępianie od tej hierarchii, jeżeli jest to uzasadnione zastosowaniem metodologii myślenia o cyklu życia, obejmującej całkowity wpływ związany z wytwarzaniem i gospodarowaniem takimi odpadami.

Państwa członkowskie zapewniają, aby proces tworzenia polityki i przepisów prawa dotyczących odpadów był w pełni przejrzysty, zgodny z obowiązującymi krajowymi przepisami w zakresie konsultacji i zaangażowania obywateli i zainteresowanych stron.

Państwa członkowskie biorą pod uwagę ogólne zasady ochrony środowiska dotyczące ostrożności i zrównoważonego podejścia, wykonalności technicznej i opłacalności ekonomicznej, ochrony zasobów, a także całkowitego oddziaływania na środowisko, zdrowie ludzkie, gospodarkę i aspekty społeczne, zgodnie z art. 1 i 13.

▼M4

3. Państwa członkowskie wykorzystują instrumenty ekonomiczne i inne środki mające na celu stworzenie zachęt do stosowania hierarchii postępowania z odpadami, takie jak te wskazane w załączniku IVa lub inne odpowiednie instrumenty i środki.

▼B*Artykuł 5***Produkty uboczne****▼M4**

1. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki w celu zapewnienia, by substancja lub przedmiot powstające w wyniku procesu produkcyjnego, którego podstawowym celem nie jest produkowanie tej substancji lub tego przedmiotu, nie były uznawane za odpady, ale za produkt uboczny, jeżeli spełnione są następujące warunki:

▼B

- a) dalsze wykorzystywanie danej substancji lub tego przedmiotu jest pewne;
- b) dana substancja lub przedmiot mogą być wykorzystywane bezpośrednio bez jakiegokolwiek dalszego przetwarzania innego niż normalna praktyka przemysłowa;
- c) dana substancja lub przedmiot są produkowane jako integralna część procesu produkcyjnego; oraz
- d) dalsze wykorzystywanie jest zgodne z prawem, tzn. dana substancja lub przedmiot spełniają wszelkie istotne wymagania dla określonego zastosowania w zakresie produktu, ochrony środowiska i zdrowia ludzkiego, i nie doprowadzi do ogólnych niekorzystnych oddziaływań na środowisko lub zdrowie ludzkie.

▼M4

2. Komisja może przyjmować akty wykonawcze w celu określenia szczegółowych kryteriów dotyczących jednolitego stosowania warunków, o których mowa w ust. 1, do określonych substancji lub przedmiotów.

Te szczegółowe kryteria zapewnią wysoki poziom ochrony środowiska i zdrowia ludzkiego oraz ułatwią rozsądne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych.

Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 39 ust. 2. Przyjmując te akty wykonawcze Komisja obiera za punkt wyjścia najsurowsze i najkorzystniejsze dla ochrony środowiska spośród wszystkich kryteriów przyjętych przez państwa członkowskie zgodnie z ust. 3 niniejszego artykułu, a przy ustalaniu szczegółowych kryteriów priorytetowo traktuje możliwe do odtworzenia praktyki z zakresu symbiozy przemysłowej.

3. Jeżeli kryteriów nie ustanowiono na poziomie unijnym zgodnie z ust. 2, państwa członkowskie mogą ustanowić szczegółowe kryteria stosowania warunków określonych w ust. 1, w odniesieniu do określonych substancji lub przedmiotów.

Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o tych szczegółowych kryteriach zgodnie z dyrektywą (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady⁽¹⁾, gdy ta dyrektywa tego wymaga.

▼B*Artykuł 6***Utrata statusu odpadu****▼M4**

1. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki w celu zapewnienia, by odpady, które zostały poddane recyklingowi lub innemu procesowi odzysku, przestawały być uznawane za odpady, jeżeli spełniają następujące warunki:

⁽¹⁾ Dyrektywa (UE) 2015/1535 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 września 2015 r. ustanawiająca procedurę udzielania informacji w dziedzinie przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz.U. L 241 z 17.9.2015, s. 1).

▼M4

- a) dana substancja lub przedmiot mają być wykorzystywane do konkretnych celów;

▼B

- b) istnieje rynek takich substancji lub przedmiotów bądź popyt na nie;
- c) dana substancja lub przedmiot spełniają wymagania techniczne dla konkretnych celów oraz wymagania obowiązujących przepisów i norm mających zastosowanie do produktów; oraz
- d) zastosowanie danej substancji lub przedmiotu nie prowadzi do ogólnych niekorzystnych skutków dla środowiska lub zdrowia ludzkiego;

▼M4

2. Komisja monitoruje opracowywanie krajowych kryteriów utraty statusu odpadów w państwach członkowskich i ocenia potrzebę opracowania na tej podstawie kryteriów ogólnounijnych. W związku z tym, w stosownych przypadkach, Komisja przyjmuje akty wykonawcze w celu określenia szczegółowych kryteriów dotyczących jednolitego stosowania warunków określonych w ust. 1, do pewnych rodzajów odpadów.

Te szczegółowe kryteria zapewniają wysoki poziom ochrony środowiska i zdrowia ludzkiego oraz ułatwiają rozsądne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych. Obejmują one:

- a) odpady, których wykorzystanie w procesie odzysku jest dozwolone;
- b) dopuszczalne procesy i techniki przetwarzania;
- c) kryteria jakościowe stosowane do materiałów powstałych w procesie odzysku, które utraciły status odpadów, zgodnie z mającymi zastosowanie normami dotyczącymi produktów obejmującymi w razie potrzeby dopuszczalne wartości zanieczyszczeń;
- d) wymogi dotyczące systemu gospodarowania, aby wykazać zgodność z kryteriami utraty statusu odpadu obejmujące, w stosownych przypadkach, kontrolę jakości i monitorowanie własnej działalności, a także akredytację; oraz
- e) wymóg dotyczący oświadczenia o zgodności.

Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 39 ust. 2.

Przyjmując te akty wykonawcze Komisja uwzględnia odpowiednie kryteria ustanowione przez państwa członkowskie zgodnie z ust. 3 i obiera za punkt wyjścia najbardziej rygorystyczne i najkorzystniejsze dla ochrony środowiska spośród tych kryteriów.

3. Jeżeli kryteriów nie ustanowiono na poziomie unijnym zgodnie z ust. 2, państwa członkowskie mogą ustanowić szczegółowe kryteria stosowania warunków określonych w ust. 1 w odniesieniu do pewnych rodzajów odpadów. Te szczegółowe kryteria uwzględniają jakikolwiek możliwy niekorzystny wpływ danej substancji lub przedmiotu na środowisko i zdrowie ludzkie i spełniają wymagania określone w ust. 2 lit. a)–e).

Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o tych kryteriach zgodnie z dyrektywą (UE) 2015/1535, gdy ta dyrektywa tego wymaga.

▼M4

4. Jeżeli kryteriów nie ustanowiono ani na poziomie unijnym ani krajowym zgodnie odpowiednio z ust. 2 lub 3, państwa członkowskie mogą indywidualnie rozpatrywać poszczególne przypadki lub podejmować odpowiednie środki w celu sprawdzenia, czy pewne odpady przestały być odpadami w oparciu o warunki określone w ust. 1, i w razie potrzeby uwzględniając wymogi określone w ust. 2 lit. a)–e) i biorąc pod uwagę dopuszczalne wartości zanieczyszczeń oraz wszelki możliwy negatywny wpływ na środowisko i zdrowia ludzkiego. Decyzje podejmowane w indywidualnie rozpatrywanych przypadkach nie muszą być zgłaszane Komisji zgodnie z dyrektywą (UE) 2015/1535.

Państwa członkowskie mogą podawać do wiadomości publicznej drogą elektroniczną informacje o indywidualnych decyzjach oraz o wynikach weryfikacji przeprowadzonej przez właściwe organy.

5. Osoby fizyczne lub prawne, które:

- a) po raz pierwszy używają materiału, który przestał być odpadami i który nie został wprowadzony do obrotu; lub
- b) po raz pierwszy wprowadzają do obrotu materiał po tym, jak przestał on być odpadami;

zapewniają, by materiał ten spełniał odpowiednie wymogi określone w mających zastosowanie przepisach z zakresu chemikaliów i produktów. Warunki określone w ust. 1 muszą zostać spełnione, zanim przepisy dotyczące chemikaliów i produktów będą mieć zastosowanie do materiału, który przestał być odpadami.

▼B*Artykuł 7***Wykaz odpadów**

►M4 1. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 38a w celu uzupełnienia niniejszej dyrektywy przez ustanowienie wykazu odpadów i poddawanie go przeglądowi zgodnie z ust. 2 i 3 niniejszego artykułu. ◀ Wykaz ten powinien obejmować odpady niebezpieczne i uwzględniać pochodzenie i skład odpadów oraz, w razie potrzeby, wartości dopuszczalne stężeń substancji niebezpiecznych. Wykaz odpadów jest wiążący w zakresie określenia odpadów, które mają być uznane za odpady niebezpieczne. Włączenie danej substancji lub przedmiotu do wykazu nie oznacza, że stanowią one odpad we wszystkich okolicznościach. Substancja lub przedmiot są uznawane za odpad jedynie po spełnieniu warunków definicji zawartej w art. 3 pkt 1.

▼M4

2. Państwo członkowskie może uznać dane odpady za odpady niebezpieczne, nawet jeśli nie zostały umieszczone w wykazie odpadów, w przypadku, gdy wykazują co najmniej jedną z właściwości wymienionych w załączniku III. Państwo członkowskie powiadamia niezwłocznie Komisję o wszystkich takich przypadkach i dostarcza Komisji wszelkich stosownych informacji. W świetle otrzymanych zawiadomień wykaz zostaje poddany przeglądowi w celu podjęcia decyzji dotyczącej jego dostosowania.

▼B

3. W przypadku gdy państwo członkowskie ma dowody wskazujące, że konkretny rodzaj odpadów, który znajduje się w wykazie w kategorii odpadów niebezpiecznych, nie wykazuje żadnej z właściwości wymienionych w załączniku III, może ono uznać te odpady za odpady inne niż niebezpieczne. Państwo członkowskie zawiadamia niezwłocznie o wszystkich takich przypadkach Komisję i dostarcza jej wszelkich stosownych informacji. W świetle otrzymanych zawiadomień wykaz zostaje poddany przeglądowi w celu podjęcia decyzji dotyczącej jego dostosowania.

▼B

4. Zmiany klasyfikacji odpadów niebezpiecznych na odpady inne niż niebezpieczne nie można osiągnąć w wyniku rozcieńczania lub mieszania odpadu celem obniżenia początkowego stężenia substancji niebezpiecznych do poziomu niższego od określającego niebezpieczny charakter odpadu.

▼M4**▼B**

6. Państwa członkowskie mogą uznać odpad za odpad inny niż niebezpieczny zgodnie z wykazem odpadów, o którym mowa w ust. 1.

7. Komisja zapewnia zgodność wykazu odpadów i, odpowiednio, wszelkich przeglądów tego wykazu z zasadami przejrzystości, zrozumiałości i dostępności dla użytkowników, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

ROZDZIAŁ II

WYMAGANIA OGÓLNE

*Artykuł 8***Rozszerzona odpowiedzialność producenta**

1. W celu wzmocnienia działań w zakresie ponownego wykorzystania odpadów i zapobiegania ich powstawaniu, recyklingu oraz innych form odzysku państwa członkowskie mogą podjąć środki prawodawcze lub inne niż prawodawcze w celu zapewnienia, aby każda osoba fizyczna lub prawna, która zawodowo opracowuje, wytwarza, przetwarza, obrabia, sprzedaje lub wwozi produkty (producent produktu) ponosiła rozszerzoną odpowiedzialność producenta.

Środki takie mogą obejmować przyjmowanie zwracanych produktów i odpadów pozostających po wykorzystaniu tych produktów, a także późniejsze gospodarowanie tymi odpadami i odpowiedzialność finansową za te działania. Środki te mogą obejmować obowiązek podawania do wiadomości publicznej informacji o stopniu, w jakim można ponownie wykorzystać i przetworzyć dany produkt.

▼M4

W przypadku gdy środki takie obejmują ustanowienie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta obowiązują ogólne minimalne wymogi określone w art. 8a.

Państwa członkowskie mogą postanowić, że producenci produktów podejmujący z własnej inicjatywy finansową lub finansową i organizacyjną odpowiedzialność za gospodarowanie odpadami stanowiące etap cyklu życia produktu, powinni stosować niektóre lub wszystkie ogólne wymagania minimalne określone w art. 8a.

2. Państwa członkowskie mogą zastosować odpowiednie środki zachęcające do projektowania produktów i składników produktów w taki sposób, aby zmniejszyć ich oddziaływanie na środowisko i wytwarzanie odpadów podczas produkcji, a następnie użytkowania produktów, oraz gwarantujące, że odzysk i unieszkodliwianie produktów, które stały się odpadami, będą się odbywać zgodnie z art. 4 i 13.

▼ **M4**

Środki te mogą zachęcać, między innymi, do opracowywania, produkcji i wprowadzania do obrotu produktów i składników produktów nadających się do wielokrotnego użycia, które zawierają materiały pochodzące z recyklingu, są technicznie trwałe oraz łatwo naprawialne i które, po tym jak stały się odpadami, nadają się do przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, co ułatwia właściwe stosowanie hierarchii postępowania z odpadami. Środki te uwzględniają wpływ produktów w całym cyklu ich życia, hierarchię postępowania z odpadami oraz, w stosownych przypadkach, możliwość wielokrotnego recyklingu.

▼ **B**

3. Przy stosowaniu rozszerzonej odpowiedzialności producenta państwa członkowskie biorą pod uwagę wykonalność techniczną i opłacalność ekonomiczną, a także ogólne oddziaływanie na środowisko, zdrowie ludzkiego i aspekty społeczne, z poszanowaniem potrzeby zagwarantowania właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

4. Rozszerzona odpowiedzialność producenta stosowana jest bez uszczerbku dla odpowiedzialności za gospodarowanie odpadami, o której mowa w art. 15 ust. 1, oraz bez uszczerbku dla obowiązujących szczególnych przepisów dotyczących strumieni odpadów i produktów.

▼ **M4**

5. Komisja organizuje wymianę informacji między państwami członkowskimi a podmiotami zaangażowanymi w systemy rozszerzonej odpowiedzialności producenta na temat praktycznego wdrożenia ogólnych minimalnych wymogów określonych w art. 8a. Obejmuje ona, między innymi, wymianę informacji na temat najlepszych praktyk służących zapewnieniu odpowiedniego zarządzania, współpracy transgranicznej w zakresie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta oraz niezakłóconego funkcjonowania rynku wewnętrznego, na temat cech organizacyjnych i nadzorowania organizacji realizujących w imieniu producentów produktów obowiązki wynikające z rozszerzonej odpowiedzialności producenta, zróżnicowania wkładów finansowych, wyboru podmiotów gospodarujących odpadami i zapobiegania zaśmiecaniu. Komisja publikuje wyniki wymiany informacji i może przedstawić wytyczne w tym zakresie, jak również dotyczące innych istotnych aspektów.

Komisja, w konsultacji z państwami członkowskimi, publikuje wytyczne na temat współpracy transgranicznej w zakresie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta oraz zróżnicowania wkładów finansowych, o którym mowa w art. 8a ust. 4 lit. b).

Jeżeli jest to konieczne, aby uniknąć zakłóceń na rynku wewnętrznym, Komisja może przyjąć akty wykonawcze w celu określenia kryteriów służących zapewnieniu jednolitego stosowania art. 8a ust. 4 lit. b), wykluczając przy tym jakiegokolwiek dokładne określanie poziomu wkładów. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 39 ust. 2.

*Artykuł 8a***Ogólne wymagania minimalne dotyczące systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta**

1. W przypadku gdy systemy rozszerzonej odpowiedzialności producenta zostały ustanowione zgodnie z art. 8 ust. 1, a także zgodnie z innymi unijnymi, aktami prawnymi, państwa członkowskie:

▼M4

- a) w wyraźny sposób określają role i obowiązki wszystkich odpowiedzialnych zaangażowanych podmiotów, w tym producentów produktów, wprowadzających produkty do obrotu w państwie członkowskim, organizacji realizujących w ich imieniu obowiązki wynikające z rozszerzonej odpowiedzialności producenta, prywatnych lub publicznych podmiotów gospodarujących odpadami, władz lokalnych oraz, w stosownych przypadkach, podmiotów zajmujących się ponownym użyciem i przygotowaniem do ponownego użycia oraz przedsiębiorstw gospodarki społecznej;
 - b) zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami określają cele w zakresie gospodarowania odpadami w dążeniu do osiągnięcia przynajmniej celów ilościowych istotnych dla systemu rozszerzonej odpowiedzialności producenta określonych w niniejszej dyrektywie, dyrektywie 94/62/WE, dyrektywie 2000/53/WE, dyrektywie 2006/66/WE oraz dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/19/UE ⁽¹⁾, a także inne cele ilościowe lub jakościowe uważane za istotne dla systemu rozszerzonej odpowiedzialności producenta;
 - c) zapewniają, by działał system sprawozdawczy służący do gromadzenia danych dotyczących produktów wprowadzanych do obrotu w państwach członkowskich przez producentów produktów objętych systemem rozszerzonej odpowiedzialności producenta oraz danych na temat zbierania i przetwarzania odpadów pochodzących z tych produktów, określając, w stosownych przypadkach, przepływy materiałów odpadowych, jak również inne dane istotne dla celów, o których mowa w lit. b);
 - d) zapewniają równe traktowanie poszczególnych producentów produktów, niezależnie od ich pochodzenia czy wielkości, nie nakładając nieproporcjonalnego obciążenia regulacyjnego na producentów małych ilości produktów, w tym również na małe i średnie przedsiębiorstwa.
2. Państwa członkowskie podejmują środki niezbędne do zapewnienia, by posiadacze odpadów objęci systemami rozszerzonej odpowiedzialności producenta ustanowionymi zgodnie z art. 8 ust. 1 byli informowani o środkach służących zapobieganiu powstawaniu odpadów, zakładach zajmujących się ponownym użyciem i przygotowaniem do ponownego użycia, systemach odbioru i zbierania odpadów oraz o zapobieganiu zaśmiecaniu. Państwa członkowskie podejmują również środki w celu stworzenia zachęt dla posiadaczy odpadów do wzięcia na siebie odpowiedzialności za dostarczanie odpadów do systemów selektywnej zbiórki, przede wszystkim, w stosownych przypadkach, poprzez bodźce ekonomiczne i uregulowania prawne.
3. Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia, by wszyscy producenci produktów lub organizacje realizujące w imieniu producentów produktów obowiązki wynikające z rozszerzonej odpowiedzialności producenta:
- a) mieli jasno określony zasięg geograficzny, produktowy i materiałowy, nieograniczający się do przypadków, w których zbieranie odpadów i gospodarowanie nimi przynoszą największe zyski;
 - b) zapewniaли odpowiednią dostępność systemów zbierania odpadów w ramach zasięgu, o którym mowa w lit. a);
 - c) posiadali środki finansowe lub środki finansowe i organizacyjne niezbędne do wypełnienia swoich obowiązków w zakresie rozszerzonej odpowiedzialności producenta;

⁽¹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/19/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE) (Dz.U. L 197 z 24.7.2012, s. 38).

▼ **M4**

d) wprowadzili odpowiedni mechanizm samokontroli, wspierany, w stosownych przypadkach, przez regularne niezależne kontrole w celu oceny:

(i) zarządzania ich finansami, w tym zgodności z wymogami określonymi w ust. 4 lit. a) i b);

(ii) jakości danych zgromadzonych i zgłoszonych zgodnie z ust. 1 lit. c) niniejszego artykułu oraz z wymogami rozporządzenia (WE) nr 1013/2006;

e) udostępniali publicznie informacje o realizacji celów w zakresie gospodarowania odpadami, o których mowa w ust. 1 lit. b), oraz, w przypadku zbiorowego wypełniania obowiązków wynikających z rozszerzonej odpowiedzialności producenta, również informacje o:

(i) swojej strukturze własności i członkostwa;

(ii) wkładach finansowych wnoszonych przez producentów produktów od każdej sprzedanej sztuki lub od każdej tony produktu wprowadzonego do obrotu; oraz

(iii) procedurze wyboru podmiotów gospodarujących odpadami.

4. Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia, by wysokość wkładów finansowych płaconych przez producenta produktu w celu wypełnienia jego obowiązków wynikających z rozszerzonej odpowiedzialności producenta:

a) pokrywała następujące koszty związane z produktami, które producent wprowadza do obrotu w danym państwie członkowskim:

— koszty selektywnej zbiórki odpadów, a następnie ich transportu i przetwarzania, w tym przetwarzania niezbędnego do osiągnięcia unijnych celów w zakresie gospodarowania odpadami, oraz koszty niezbędne do realizacji innych celów i zadań, o których mowa w ust. 1 lit. b), po uwzględnieniu dochodów z ponownego użycia, ze sprzedaży surowców wtórnych pochodzących z jego produktów i z nieodebranych kaucji,

— koszty dostarczania posiadaczom odpadów odpowiednich informacji zgodnie z ust. 2,

— koszty gromadzenia danych i sprawozdawczości zgodnie z ust. 1 lit. c).

Niniejsza litera nie ma zastosowania do systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta ustanowionych zgodnie z dyrektywami 2000/53/WE, 2006/66/WE lub 2012/19/UE;

b) w przypadku zbiorowego wypełniania obowiązków wynikających z rozszerzonej odpowiedzialności producenta, była zróżnicowana, w miarę możliwości, dla poszczególnych produktów lub grup podobnych produktów, zwłaszcza przy uwzględnieniu ich trwałości, ich przydatności do naprawy, ponownego użycia i recyklingu oraz obecności substancji niebezpiecznych, a tym samym przyjęciu podejścia opartego na cyklu życia i zgodnego z wymogami określonymi w odpowiednich przepisach unijnych oraz opartego na zharmonizowanych kryteriach, jeżeli są one dostępne, w celu zapewnienia niezakłóconego funkcjonowania rynku wewnętrznego; oraz

▼ M4

- c) nie przekraczała kosztów niezbędnych do świadczenia usług gospodarowania odpadami w sposób efektywny kosztowo. Koszty te są ustalane w sposób przejrzysty między zainteresowanymi podmiotami.

W przypadkach uzasadnionych potrzebą zapewnienia właściwego gospodarowania odpadami i efektywności ekonomicznej systemu rozszerzonej odpowiedzialności producenta państwa członkowskie mogą odstąpić od podziału odpowiedzialności finansowej określonego w lit. a), pod warunkiem że:

- (i) w przypadku systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta ustanowionych z myślą o realizacji celów i zadań w zakresie gospodarowania odpadami wyznaczonych na mocy unijnych aktów ustawodawczych, producenci produktów ponoszą co najmniej 80 % niezbędnych kosztów;
- (ii) w przypadku systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta ustanowionych w dniu 4 lipca 2018 r. lub po tej dacie z myślą o realizacji celów i zadań w zakresie gospodarowania odpadami wyznaczonych wyłącznie na mocy przepisów danego państwa członkowskiego, producenci produktów ponoszą co najmniej 80 % niezbędnych kosztów;
- (iii) w przypadku systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta ustanowionych przed dniem 4 lipca 2018 r. z myślą o realizacji celów i zadań w zakresie gospodarowania odpadami wyznaczonych wyłącznie na mocy przepisów danego państwa członkowskiego, producenci produktów ponoszą co najmniej 50 % niezbędnych kosztów,

oraz pod warunkiem że pozostałe koszty ponoszą pierwotni wytwórcy odpadów lub dystrybutorzy.

Odstępstwo to nie może być wykorzystane w celu obniżenia odsetka kosztów ponoszonych przez producentów produktów w ramach systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta ustanowionych przed dniem 4 lipca 2018 r.

5. Państwa członkowskie ustanawiają odpowiednie ramy monitorowania i egzekwowania w celu zapewnienia, by producenci produktów i organizacje realizujące w ich imieniu obowiązki wynikające z rozszerzonej odpowiedzialności producenta wypełniały te obowiązki, także w przypadku sprzedaży na odległość, oraz by środki finansowe były właściwie wykorzystywane, a wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta przekazywały wiarygodne dane.

Jeżeli na terytorium danego państwa członkowskiego wiele organizacji realizuje w imieniu producentów produktów obowiązki wynikające z systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta, to zainteresowane państwo członkowskie wyznacza co najmniej jeden organ niezależny od prywatnych interesów lub organ publiczny do nadzoru realizacji obowiązków wynikających z rozszerzonej odpowiedzialności producenta.

Każde państwo członkowskie zezwala producentom produktów, którzy mają siedzibę w innym państwie członkowskim i wprowadzają produkty do obrotu na jego terytorium, na wyznaczenie osoby prawnej lub fizycznej mającej siedzibę na jego terytorium jako upoważnionego przedstawiciela do spraw wypełniania na jego terytorium obowiązków producenta w zakresie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta.

W celu monitorowania i kontroli realizacji obowiązków producenta produktu wynikających z systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta, państwa członkowskie mogą określić wymogi, takie jak rejestracja, informowanie i sprawozdawczość, które osoba prawna lub fizyczna musi spełnić, aby zostać wyznaczona na upoważnionego przedstawiciela na ich terytorium.

▼ **M4**

6. Państwa członkowskie zapewniają regularny dialog pomiędzy odpowiednimi podmiotami zaangażowanymi we wdrażanie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta, w tym producentami i dystrybutorami, prywatnymi lub publicznymi podmiotami gospodarującymi odpadami, władzami lokalnymi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz, w stosownych przypadkach, podmiotami gospodarki społecznej, sieciami ponownego użycia i napraw oraz podmiotami zajmującymi się przygotowaniem do ponownego użycia.

7. Państwa członkowskie podejmują środki w celu zapewnienia, by systemy rozszerzonej odpowiedzialności producenta, które zostały ustanowione przed dniem 4 lipca 2018 r., były zgodne z niniejszym artykułem do dnia 5 stycznia 2023 r.

▼ **M5**

► **C4** W odniesieniu do baterii zdefiniowanych w art. 3 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1542 ⁽¹⁾ ◄ państwa członkowskie wprowadzają środki w celu zapewnienia, aby systemy rozszerzonej odpowiedzialności producenta, które zostały ustanowione przed dniem 4 lipca 2018 r., były zgodne z niniejszym artykułem do dnia 18 sierpnia 2025 r. [24 miesiące od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia].

▼ **M4**

8. Podawanie informacji do wiadomości publicznej na mocy niniejszego artykułu pozostaje bez uszczerbku dla zachowania poufności szczególnie chronionych informacji handlowych zgodnie z odpowiednimi przepisami unijnymi i krajowymi.

*Artykuł 9***Zapobieganie powstawaniu odpadów**

1. Państwa członkowskie podejmują środki służące zapobieganiu powstawaniu odpadów. Środki te muszą co najmniej:

- a) promować i wspierać zrównoważone modele produkcji i konsumpcji;
- b) zachęcać do projektowania, wytwarzania i korzystania z produktów, które są zasobooszczędne, trwałe (w tym w znaczeniu żywotności i braku sztucznego skracania cyklu życia), nadające się do naprawy, ponownego użycia i modernizacji;
- c) być ukierunkowane na produkty zawierające surowce krytyczne w celu zapobiegania, aby materiały te stały się odpadami;
- d) zachęcać do ponownego używania produktów i tworzenia systemów promujących naprawę i ponowne użycie, w szczególności w odniesieniu do sprzętu elektrycznego i elektronicznego, tekstyliów, mebli, opakowań oraz materiałów i produktów budowlanych;
- e) wspierać, w stosownych przypadkach i bez uszczerbku dla praw własności intelektualnej, dostępność części zamiennych, instrukcji obsługi, informacji technicznych lub innych narzędzi, sprzętu bądź oprogramowania pozwalającego na naprawę i ponowne użycie produktów bez szkody dla ich jakości i bezpieczeństwa;
- f) zmniejszać powstawanie odpadów w procesach związanych z produkcją przemysłową, wydobywaniem minerałów i wytwórczością oraz budową i rozbiórką, przy uwzględnieniu najlepszych dostępnych technik;

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/1542 z dnia 12 lipca 2023 r. w sprawie baterii i zużytych baterii, zmieniające dyrektywę 2008/98/WE i rozporządzenie (UE) 2019/1020 oraz uchylające dyrektywę 2006/66/WE (Dz.U. L 191 z 28.7.2023, s. 1).

▼M4

- g) zmniejszać wytwarzanie odpadów żywności w produkcji podstawowej, przetwórstwie i wytwórstwie, w sprzedaży detalicznej i innej dystrybucji żywności, w restauracjach i usługach gastronomicznych, jak również w gospodarstwach domowych jako wkład w realizację celu zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych, polegającego na zmniejszeniu o połowę do 2030 r. globalnej ilości marnowanej żywności per capita w sprzedaży detalicznej i konsumpcji oraz zmniejszeniu strat żywnościowych w procesie produkcji i dystrybucji;
- h) zachęcać do dokonywania darowizn produktów spożywczych i do innych form redystrybucji żywności, przy czym przedkładać należy przeznaczanie jej dla ludzi nad wykorzystanie jako paszę dla zwierząt czy przetwarzanie na produkty niespożywcze;
- i) promować zmniejszanie zawartości substancji niebezpiecznych w materiałach i produktach, bez uszczerbku dla zharmonizowanych wymogów prawnych określonych na poziomie unijnym w odniesieniu do tych materiałów i produktów, oraz zapewniać, by każdy dostawca wyrobu zdefiniowany w art. 3 pkt 33 rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽¹⁾, zgodnie z art. 33 ust. 1 tego rozporządzenia przekazywał informacje Europejskiej Agencji Chemikaliów począwszy od dnia 5 stycznia 2021 r.;
- j) zmniejszyć powstawanie odpadów, w szczególności tych, które nie nadają się do przygotowania do ponownego użycia ani do recyklingu;
- k) identyfikować produkty będące głównymi źródłami zaśmiecania, w szczególności środowiska lądowego i morskiego, oraz podejmować odpowiednie działania w celu zapobiegania i zmniejszania ilości śmieci pochodzących z tych produktów. Jeżeli państwa członkowskie postanowią wypełnić to zobowiązanie poprzez wprowadzenie ograniczeń rynkowych, zapewnią, aby ograniczenia te były proporcjonalne i niedyskryminujące;
- l) dążyć do powstrzymania powstawania odpadów morskich jako wkład w realizację celu zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych dotyczącego zapobiegania i znacznego zmniejszenia wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń środowiska morskiego; oraz
- m) opracować i wspierać kampanie informacyjne podnoszące poziom świadomości na temat zapobiegania powstawaniu odpadów i zaśmiecania.

2. Do dnia 5 stycznia 2020 r. Europejska Agencja Chemikaliów ustanawia bazę danych służącą przekazywaniu do niej informacji zgodnie z ust. 1 ppkt (i) oraz prowadzi ją. Europejska Agencja Chemikaliów zapewnia dostęp do tej bazy danych podmiotom zajmującym się przetwarzaniem odpadów. Na żądanie zapewnia ona także dostęp do tej bazy danych konsumentom.

3. Państwa członkowskie monitorują i oceniają wdrażanie środków służących zapobieganiu powstawaniu odpadów. W tym celu wykorzystują odpowiednie jakościowe lub ilościowe wskaźniki i cele, w szczególności dotyczące ilości wytworzonych odpadów.

4. Państwa członkowskie monitorują i oceniają wdrażanie swoich środków w zakresie ponownego użycia poprzez pomiar ponownego użycia na podstawie wspólnej metody ustanawianej w drodze aktu

⁽¹⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz.U. L 396 z 30.12.2006, s. 1).

▼ **M4**

wykonawczego, o którym mowa w ust. 7, począwszy od pierwszego pełnego roku kalendarzowego po przyjęciu tego aktu wykonawczego.

5. Państwa członkowskie monitorują i oceniają wdrażanie swoich środków służących zapobieganiu powstawaniu odpadów żywności poprzez pomiar poziomów odpadów żywności na podstawie metody ustanawianej aktem delegowanym, o którym mowa w ust. 8, począwszy od pierwszego pełnego roku kalendarzowego po przyjęciu tego aktu delegowanego.

6. Do dnia 31 grudnia 2023 r. Komisja przeanalizuje dane na temat odpadów żywności dostarczone przez państwa członkowskie zgodnie z art. 37 ust. 3 w celu rozważenia wykonalności ustanowienia wyznaczenia unijnego celu w zakresie ograniczenia odpadów żywności do roku 2030 na podstawie danych przekazanych przez państwa członkowskie w oparciu o wspólną metodę ustanowioną na mocy ust. 8. W tym celu Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie, w stosownym przypadku wraz z wnioskiem ustawodawczym.

7. Komisja przyjmuje akty wykonawcze w celu ustanowienia wskaźników do pomiaru ogólnych postępów we wdrażaniu środków służących zapobieganiu powstawaniu odpadów, a do 31 marca 2019 r. przyjmie akt wykonawczy w celu ustanowienia wspólnej metody przekazywania informacji o ponownym użyciu produktów. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 39 ust. 2.

8. Do dnia 31 marca 2019 r. na podstawie wyników prac Unijnej Platformy ds. Strat i Marnotrawienia Żywności Komisja przyjmie akt delegowany zgodnie z art. 38a w celu uzupełnienia niniejszej dyrektywy poprzez ustanowienie wspólnej metody i minimalnych wymagań jakościowych dla jednolitego pomiaru poziomów odpadów żywności.

9. Do dnia 31 grudnia 2024 r. Komisja przeanalizuje dane na temat ponownego użycia dostarczone przez państwa członkowskie zgodnie z art. 37 ust. 3, mając na uwadze rozważenie wykonalności środków zachęcających do ponownego użycia produktów, w tym wyznaczenia celów ilościowych. Komisja rozważy też wykonalność ustanowienia innych środków na rzecz zapobiegania powstawaniu odpadów, w tym celów w zakresie redukcji ilości odpadów. W tym celu Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie, w stosownym przypadku wraz z wnioskiem ustawodawczym.

*Artykuł 10***Odzysk**

1. Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia, by odpady były poddawane przygotowaniu do ponownego użycia, recyklingowi lub innym procesom odzysku zgodnie z art. 4 i 13.

2. Jeżeli jest to konieczne, aby spełnić wymogi ust. 1 i aby ułatwić lub udoskonalić przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne procesy odzysku, odpady są poddawane selektywnej zbiórce i nie są mieszane z innymi odpadami lub innymi materiałami o odmiennych właściwościach.

3. Państwa członkowskie mogą zezwolić na odstępstwa od ust. 2, jeżeli zostanie spełniony co najmniej jeden z poniższych warunków:

a) łączne zbieranie pewnych rodzajów odpadów nie wpływa na możliwość poddania ich przygotowaniu do ponownego użycia, recyklingowi lub innym procesom odzysku zgodnie z art. 4, a uzyskiwany

▼ **M4**

materiał wyjściowy z tych procesów ma jakość porównywalną do jakości uzyskiwanej poprzez selektywną zbiórkę;

- b) selektywna zbiórka nie przynosi wyniku najlepszego dla środowiska, jeśli wziąć pod uwagę całkowity wpływ na środowisko gospodarowania odpowiednimi strumieniami odpadów;
- c) selektywna zbiórka nie jest technicznie wykonalna, jeśli wziąć pod uwagę dobre praktyki w zakresie zbierania odpadów;
- d) selektywna zbiórka pociągnęłaby za sobą nieproporcjonalnie wysokie koszty ekonomiczne, przy uwzględnieniu kosztów negatywnego wpływu zbierania i przetwarzania odpadów zmieszanych na środowisko i zdrowie ludzkie, możliwości poprawy efektywności zbierania i przetwarzania odpadów, dochodów ze sprzedaży surowców wtórnych oraz zastosowania zasady „zanieczyszczający płaci” i rozszerzonej odpowiedzialności producenta.

Państwa członkowskie dokonują regularnego przeglądu odstępstw na podstawie niniejszego ustępu uwzględniając dobre praktyki w zakresie selektywnej zbiórki oraz inne postępy w dziedzinie gospodarowania odpadami.

4. Państwa członkowskie przyjmują środki zapewniające, aby odpady selektywnie zebrane w celu przygotowania do ponownego użycia i w celu recyklingu zgodnie z art. 11 ust. 1 i art. 22 nie były spalane, z wyjątkiem odpadów powstających w wyniku operacji dalszego przetwarzania selektywnie zebranych odpadów, jeżeli spalanie daje w tym przypadku wynik najlepszy dla środowiska zgodnie z art. 4.

5. Jeżeli jest to niezbędne do zapewnienia zgodności z ust. 1 niniejszego artykułu oraz do ułatwienia lub udoskonalenia odzysku, państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki, by przed odzyskiem lub podczas odzysku z odpadów niebezpiecznych usuwano niebezpieczne substancje, mieszaniny i składniki z myślą o przetworzeniu tych odpadów zgodnie z art. 4 i 13.

6. Do dnia 31 grudnia 2021 r. państwa członkowskie przekażą Komisji sprawozdanie z wdrażania niniejszego artykułu w odniesieniu do odpadów komunalnych oraz bioodpadów, w tym dotyczące materiałowego i terytorialnego zakresu selektywnej zbiórki oraz odstępstw na podstawie ust. 3.

▼ **B***Artykuł 11*▼ **M4****Przygotowanie do ponownego użycia i recykling**

1. Państwa członkowskie podejmują środki w celu promocji przygotowywania do ponownego użycia, zwłaszcza przez zachęcanie do tworzenia i wspierania sieci przygotowywania do ponownego użycia i napraw, przez ułatwianie im – jeżeli jest to zgodne z właściwym gospodarowaniem odpadami – dostępu do odpadów znajdujących się w systemach lub punktach zbierania i nadających się do przygotowania do ponownego użycia, ale nieprzeznaczonych do przygotowania do ponownego użycia przez te systemy lub punkty zbierania, oraz przez wspieranie wykorzystania instrumentów ekonomicznych, kryteriów udzielania zamówień, celów ilościowych lub innych środków.

Państwa członkowskie podejmują środki w celu promocji wysokiej jakości recyklingu i w tym celu wprowadzają selektywną zbiórkę odpadów, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 2 i 3.

▼M4

Z zastrzeżeniem art. 10 ust. 2 i 3 państwa członkowskie ustanowią selektywną zbiórkę przynajmniej papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła, a od dnia 1 stycznia 2025 r. tekstyliów.

Państwa członkowskie podejmują środki w celu promocji selektywnej rozbiórki, by umożliwić usuwanie substancji niebezpiecznych i bezpieczne postępowanie z nimi oraz ułatwić ponowne użycie oraz wysokiej jakości recykling przez selektywne usuwanie materiałów, a także by zapewnić ustanowienie systemów sortowania odpadów budowlanych i rozbiórkowych przynajmniej dla drewna, frakcji mineralnych (beton, cegły, płytki i materiały ceramiczne, kamienie), metalu, szkła, tworzyw sztucznych i gipsu.

2. Aby zapewnić zgodność z celami niniejszej dyrektywy oraz przejść na europejską gospodarkę o obiegu zamkniętym o wysokim poziomie efektywnego wykorzystania zasobów, państwa członkowskie przyjmują środki służące do osiągnięcia następujących celów:

▼B

- a) do 2020 roku przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, plastik i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości innego pochodzenia, pod warunkiem że te strumienie odpadów są podobne do odpadów z gospodarstw domowych, zostanie zwiększone wagowo do minimum 50 %;
- b) do 2020 r. przygotowanie do ponownego wykorzystania, recyklingu i innych sposobów odzyskiwania materiałów, w tym wypełniania wyrobisk, gdzie odpady zastępują inne materiały, w odniesieniu do innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, z wyjątkiem materiału występującego w stanie naturalnym zgodnie z definicją zawartą w kategorii 17 05 04 Europejskiego katalogu odpadów, zostanie zwiększone wagowo do minimum 70 %;

▼M4

- c) do 2025 r. przygotowanie do ponownego użycia i recykling odpadów komunalnych zostaną zwiększone wagowo do minimum 55 %;
- d) do 2030 r. przygotowanie do ponownego użycia i recykling odpadów komunalnych zostaną zwiększone wagowo do minimum 60 %;
- e) do 2035 r. przygotowanie do ponownego użycia i recykling odpadów komunalnych zostaną zwiększone wagowo do minimum 65 %.

3. Państwo członkowskie może przesunąć maksymalnie o pięć lat terminy osiągnięcia celów, o których mowa w ust. 2 lit. c), d) i e), pod warunkiem że:

- a) według danych ze wspólnego kwestionariusza OECD i Eurostatu w tym państwie członkowskim przygotowywano do ponownego użycia i poddawano recyklingowi mniej niż 20 % lub składowano więcej niż 60 % odpadów komunalnych wytworzonych w 2013 r.; oraz
- b) najpóźniej 24 miesiące przed upływem odpowiedniego terminu określonego w ust. 2 lit. c), d) lub e), powiadomi Komisję, że zamierza przesunąć dany termin, i przedłoży plan wdrożenia zgodnie z załącznikiem IVb.

▼ **M4**

4. W terminie trzech miesięcy od otrzymania planu wdrożenia przedłożonego zgodnie z ust. 3 lit. b), Komisja może wezwać państwo członkowskie do skorygowania go jeżeli uzna, że plan nie spełnia wymogów określonych w załączniku IVb. Dane państwo członkowskie przedkłada skorygowany plan w terminie trzech miesięcy od otrzymania wezwania Komisji.

5. W przypadku przesunięcia terminu osiągnięcia celów zgodnie z ust. 3 dane państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu zwiększenia przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych:

- a) do co najmniej 50 % do 2025 r., w razie przesunięcia terminu osiągnięcia celu, o którym mowa w ust. 2 lit. c);
- b) do co najmniej 55 % do 2030 r., w razie przesunięcia terminu osiągnięcia celu, o którym mowa w ust. 2 lit. d);
- c) do co najmniej 60 % do 2035 r., w razie przesunięcia terminu osiągnięcia celu, o którym mowa w ust. 2 lit. e).

6. Do dnia 31 grudnia 2024 r. Komisja rozważy wyznaczenie celów dotyczących przygotowywania do ponownego użycia i recyklingu odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz ich poszczególnych frakcji materiałowych, odpadów tekstylii, odpadów z handlu, odpadów przemysłowych innych niż niebezpieczne i innych strumieni odpadów, a także wyznaczenie celów dotyczących przygotowywania do ponownego użycia odpadów komunalnych i recyklingu bioodpadów komunalnych. W tym celu Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie, w stosownym przypadku wraz z wnioskiem ustawodawczym.

7. Do dnia 31 grudnia 2028 r. Komisja dokona przeglądu celu określonego w ust. 2 lit. e). W tym celu Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie, w stosownym przypadku wraz z wnioskiem ustawodawczym.

Komisja oceni technologię wspólnego przetwarzania umożliwiającą wbudowywanie minerałów w procesie współspalania odpadów komunalnych. Jeżeli przegląd ten pozwoli wskazać niezawodną metodę, Komisja rozważy możliwość zaliczenia tych minerałów na poczet celów dotyczących recyklingu.

*Artykuł 11a***Zasady obliczania stopnia osiągnięcia celów**

1. Aby obliczyć, czy cele określone w art. 11 ust. 2 lit. c) i d) i e) oraz w art. 11 ust. 3 zostały osiągnięte:

- a) państwa członkowskie obliczają masę odpadów komunalnych wytworzonych i przygotowanych do ponownego użycia lub poddanych recyklingowi w danym roku kalendarzowym;
- b) masę odpadów komunalnych przygotowanych do ponownego użycia oblicza się jako masę produktów i składników produktów, które stały się odpadami komunalnymi oraz przeszły wszystkie niezbędne operacje sprawdzania, oczyszczania i naprawy umożliwiające ponowne użycie bez dalszego sortowania i przetwarzania wstępnego;

▼ M4

c) masę odpadów komunalnych poddanych recyklingowi oblicza się jako masę odpadów, które – po przejściu wszystkich niezbędnych operacji sprawdzania, sortowania i innych czynności wstępnych mających na celu usunięcie materiałów odpadowych, które nie są przedmiotem dalszego powtórnego przetwarzania, oraz zapewnienie wysokiej jakości recyklingu – wprowadzane są do procesu recyklingu, w którego wyniku materiały odpadowe są faktycznie powtórnie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje.

2. Do celów ust. 1 lit. c) masę odpadów komunalnych poddanych recyklingowi mierzy się w momencie wprowadzenia do procesu recyklingu.

Na zasadzie odstępstwa od akapitu pierwszego masę odpadów komunalnych poddanych recyklingowi można mierzyć na wyjściu z dowolnej operacji sortowania, pod warunkiem że:

- a) odpady po operacji sortowania są następnie poddane recyklingowi;
- b) masa materiałów lub substancji usuwanych w dalszych operacjach poprzedzających operację recyklingu i niepoddawanych następnie recyklingowi nie jest zaliczana do masy odpadów zgłaszanych jako poddane recyklingowi.

3. Państwa członkowskie tworzą skuteczny system kontroli jakości i możliwości śledzenia odpadów komunalnych, aby zapewnić spełnienie warunków określonych w ust. 1 lit. c) i w ust. 2 niniejszego artykułu. Aby zapewnić wiarygodność i dokładność gromadzonych danych o odpadach poddanych recyklingowi, system ten może obejmować elektroniczne rejestry utworzone na podstawie art. 35 ust. 4, specyfikacje techniczne wymogów jakościowych dotyczących sortowania odpadów lub średnie wskaźniki strat sortowanych odpadów dla różnych rodzajów odpadów oraz praktyk gospodarowania odpadami. Średnie wskaźniki strat stosuje się tylko wtedy, gdy nie można w inny sposób uzyskać wiarygodnych danych, i oblicza się je zgodnie z zasadami określonymi w akcie delegowanym przyjętym zgodnie z ust. 10 niniejszego artykułu.

4. Na użytek obliczenia czy cele określone w art. 11 ust. 2 lit. c) i d) i e) oraz w art. 11 ust. 3 zostały osiągnięte, ilość odpadów komunalnych ulegających biodegradacji poddawanych obróbce tlenowej lub beztlenowej można zaliczyć do odpadów poddanych recyklingowi, jeżeli w wyniku tej obróbki powstaje kompost, materiał pofermentacyjny lub inny materiał wyjściowy o podobnej ilości zawartości pochodzącej z recyklingu w stosunku do wsadu, i ma on być wykorzystany jako produkt, materiał lub substancja z recyklingu. Jeżeli uzyskany materiał wyjściowy jest wykorzystywany na powierzchni ziemi, państwa członkowskie mogą go zaliczyć jako poddany recyklingowi tylko wtedy, gdy to wykorzystanie przynosi korzyści rolnictwu lub prowadzi do poprawy stanu środowiska.

Od dnia 1 stycznia 2027 r. państwa członkowskie mogą zaliczać bioodpady komunalne poddawane obróbce tlenowej lub beztlenowej do odpadów poddanych recyklingowi tylko wtedy, gdy zostały selektywnie zebrane lub posegregowane u źródła zgodnie z art. 22.

5. Do celu obliczenia czy cele określone w art. 11 ust. 2 lit. c) i d) i e) oraz w art. 11 ust. 3 zostały osiągnięte, ilość materiałów, które przestały być odpadami w wyniku działań wstępnych przed ponownym przetworzeniem, można zaliczyć do materiałów poddanych recyklingowi, pod warunkiem że mają być następnie powtórnie przetworzone na produkty, materiały lub substancje używane zarówno do celów pierwotnych, jak i innych. Jednakże na poczet realizacji celów recyklingu

▼ **M4**

nie można zaliczać materiałów, które utraciły status odpadów, a mają być używane jako paliwa lub inne środki wytwarzania energii, spalone, użyte do wypełniania wyrobisk lub składowane.

6. Do celów obliczenia, czy cele ustanowione w art. 11 ust. 2 lit. c), d) i e) oraz w art. 11 ust. 3 zostały osiągnięte, państwa członkowskie mogą uwzględnić recykling metali wydzielonych po spaleniu odpadów komunalnych, pod warunkiem że te metale poddane recyklingowi spełniają dane kryteria jakościowe określone w akcie wykonawczym przyjętym na podstawie ust. 9 niniejszego artykułu.

7. Odpady przekazane innemu państwu członkowskiemu w celu przygotowania do ponownego użycia, recyklingu lub wypełniania wyrobisk w tym innym państwie członkowskim mogą być zaliczone na poczet realizacji celów określonych w art. 11 ust. 2 i 3 jedynie przez państwo członkowskie, w którym zostały zebrane.

8. Odpady wywiezione z Unii w celu przygotowania do ponownego użycia lub recyklingu są zaliczane na poczet realizacji celów ustanowionych w art. 11 ust. 2 i 3 niniejszej dyrektywy przez państwo członkowskie, w którym je zebrano, jedynie w przypadku, gdy spełnione są wymogi określone w ust. 3 niniejszego artykułu oraz gdy zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1013/2006 eksporter może udowodnić, że przemieszczenie odpadów jest zgodne z wymogami tego rozporządzenia, a przetwarzanie odpadów poza Unią odbyło się w warunkach zasadniczo równoważnych do wymogów właściwych przepisów unijnego prawa ochrony środowiska.

9. W celu zapewnienia jednolitych warunków stosowania niniejszego artykułu Komisja przyjmie do dnia 31 marca 2019 r. akty wykonawcze określające zasady obliczania, weryfikacji i zgłaszania danych, w szczególności w odniesieniu do:

- a) wspólnej metody obliczania masy metali poddanych recyklingowi zgodnie z ust. 6, w tym kryteriów jakościowych dla metali pochodzących z recyklingu; oraz
- b) bioodpadów posegregowanych i poddanych recyklingowi u źródła.

Te akty wykonawcze przyjmuje się, zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 39 ust. 2.

10. Do dnia 31 marca 2019 r. Komisja przyjmie akt delegowany zgodnie z art. 38a w celu uzupełnienia niniejszej dyrektywy przez określenie zasad obliczania, weryfikacji i zgłaszania masy materiałów lub substancji usuniętych po operacji sortowania i niepoddanych następnie recyklingowi, na podstawie średniego wskaźnika strat dla sortowanych odpadów.

*Artykuł 11b***Sprawozdanie dotyczące systemu wczesnego ostrzegania**

1. Komisja, we współpracy z Europejską Agencją Środowiska, sporządza sprawozdania z postępów w osiąganiu celów określonych w art. 11 ust. 2 lit. c), d) i e) oraz w art. 11 ust. 3 najpóźniej trzy lata przed każdym terminem określonym w tych przepisach.

▼ M4

2. Sprawozdania, o których mowa w ust. 1, zawierają następujące elementy:

- a) oszacowanie stopnia osiągnięcia celów przez każde państwo członkowskie;
- b) wykaz państw członkowskich, w przypadku których istnieje ryzyko nieosiągnięcia tych celów w wyznaczonych terminach, wraz z właściwymi zaleceniami dla tych państw członkowskich;
- c) przykłady najlepszych praktyk stosowanych w całej Unii, mogące być wskazówką w dążeniu do osiągnięcia celów.

*Artykuł 12***Unieszkodliwianie**

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadkach gdy nie zostaje przeprowadzony odzysk zgodnie z art. 10 ust. 1 odpady były poddawane bezpiecznym procesom unieszkodliwiania zgodnym z przepisami art. 13 dotyczącymi ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

2. Do dnia 31 grudnia 2024 r. Komisja przeprowadzi ocenę procesów unieszkodliwiania wymienionych w załączniku I, w szczególności w świetle art. 13, i przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie, w stosownym przypadku wraz z wnioskiem ustawodawczym, w celu uregulowania procesów unieszkodliwiania, w tym przez wprowadzenie ewentualnych ograniczeń, oraz rozważenia wprowadzenia celu dotyczącego redukcji unieszkodliwiania z myślą o zapewnieniu gospodarowania odpadami bezpiecznego dla środowiska.

▼ B*Artykuł 13***Ochrona zdrowia ludzkiego i środowiska**

Państwa członkowskie stosują niezbędne środki w celu zapewnienia, aby gospodarowanie odpadami było prowadzone bez narażania zdrowia ludzkiego oraz bez szkody dla środowiska, w szczególności:

- a) bez zagrożenia dla wody, powietrza, gleby, roślin lub zwierząt;
- b) bez powodowania uciążliwości przez hałas lub zapachy; oraz
- c) bez niekorzystnych skutków dla terenów wiejskich lub miejsc o szczególnym znaczeniu.

▼ M4*Artykuł 14***Koszty**

1. Zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” koszty gospodarowania odpadami, w tym koszty związane z niezbędną infrastrukturą i jej eksploatacją, ponosi pierwotny wytwórca odpadów lub obecny lub poprzedni posiadacz odpadów.

2. Bez uszczerbku dla art. 8 i 8a państwa członkowskie mogą postanowić, że koszty gospodarowania odpadami mają być ponoszone częściowo lub w całości przez producenta produktu, z którego powstają odpady, oraz że dystrybutorzy tych produktów mogą częściowo ponosić te koszty.

ROZDZIAŁ III

GOSPODAROWANIE ODPADAMI

*Artykuł 15***Odpowiedzialność za gospodarowanie odpadami**

1. Państwa członkowskie stosują niezbędne środki w celu zapewnienia, by każdy pierwotny wytwórca odpadów lub inny posiadacz odpadów dokonywał przetwarzania odpadów samodzielnie lub zlecał przetwarzanie dealerowi, zakładowi lub przedsiębiorstwu wykonującemu czynności przetwarzania odpadów lub zlecił zorganizowanie przetwarzania prywatnemu lub publicznemu podmiotowi zajmującemu się zbieraniem odpadów zgodnie z art. 4 i 13.

2. W przypadku gdy odpady są przemieszczane w celu ich wstępnego przetworzenia od pierwotnego wytwórcy lub posiadacza do jednej z osób fizycznych lub prawnych, o których mowa w ust. 1, co do zasady nie następuje zwolnienie z odpowiedzialności za przeprowadzenie ostatecznego procesu odzysku lub unieszkodliwienia.

Bez uszczerbku dla rozporządzenia (WE) nr 1013/2006, państwa członkowskie mogą określić warunki odpowiedzialności i postanowić, w jakich przypadkach pierwotny wytwórca odpowiedzialny jest za wszystkie działania na odpadach w łańcuch ich przetwarzania lub w jakich odpowiedzialność może być dzielona lub przekazywana między uczestnikami tego łańcucha przetwarzania.

3. Państwa członkowskie mogą postanowić, zgodnie z art. 8, że odpowiedzialność za organizację gospodarowania odpadami jest ponoszona częściowo lub całkowicie przez producenta produktu, z którego pochodzą odpady, i że dystrybutorzy tych produktów mogą ponosić wspólnie tę odpowiedzialność.

4. Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia, aby na ich terytorium zakłady i przedsiębiorstwa zajmujące się zawodowo zbieraniem lub transportem odpadów dostarczały zebrane i transportowane przez siebie odpady do odpowiednich instalacji przetwarzania odpadów, z poszanowaniem obowiązków określonych w art. 13.

*Artykuł 16***Zasada samowystarczalności i bliskości**

1. Państwa członkowskie stosują właściwe środki, we współpracy z innymi państwami członkowskimi, jeżeli jest to konieczne lub pożądane, aby ustanowić zintegrowaną i wystarczającą sieć instalacji do unieszkodliwiania odpadów i instalacji do odzysku zmieszanych odpadów komunalnych zebranych z gospodarstw domowych, uwzględniającą przypadki, w których zbieranie takie obejmuje również takie odpady od innych wytwórców, z uwzględnieniem najlepszych dostępnych technik.

W drodze odstępstwa od rozporządzenia (WE) nr 1013/2006, aby chronić swoją sieć, państwa członkowskie mogą ograniczyć wchodzące transporty odpadów przeznaczonych do obiektów przekształcania termicznego, które zaklasyfikowano jako instalacje do odzysku, w przypadkach, gdy ustalono, że transporty takie doprowadziłyby w konsekwencji do tego, że krajowe odpady musiałyby być unieszkodliwiane lub musiałyby być przetwarzane w sposób niezgodny z planami gospodarki odpadami tych państw. Państwa członkowskie zawiadamiają Komisję o podjęciu takiej decyzji. Państwa członkowskie mogą również ograniczyć wychodzące transporty odpadów z przyczyn dotyczących środowiska określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1013/2006.

▼B

2. Sieć powinna być zaprojektowana w sposób umożliwiający Wspólnocie jako całości stanie się samowystarczalną w zakresie unieszkodliwiania odpadów, jak również odzysku odpadów, o których mowa w ust. 1, a państwom członkowskim umożliwić stopniowe osiągnięcie tego celu indywidualnie, przy uwzględnieniu warunków geograficznych lub zapotrzebowania na specjalistyczne instalacje dla niektórych rodzajów odpadów.

3. Sieć powinna umożliwiać unieszkodliwianie odpadów lub odzysk odpadów, o których mowa w ust. 1, w jednej z najbliższych położonych odpowiednich instalacji, za pomocą najodpowiedniejszych metod i technologii, w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony środowiska oraz zdrowia publicznego.

4. Zasady bliskości i samowystarczalności nie oznaczają, że każde państwo członkowskie musi posiadać na swoim terytorium pełen zakres obiektów do ostatecznego odzysku.

*Artykuł 17***Kontrola odpadów niebezpiecznych**

Państwa członkowskie podejmują środki niezbędne do zapewnienia, aby produkcję, zbieranie i przewóz odpadów niebezpiecznych oraz ich magazynowanie i przetwarzanie przeprowadzano w warunkach gwarantujących ochronę środowiska i zdrowia ludzkiego w celu spełnienia wymogów art. 13, w tym środki służące ustaleniu obiegu od momentu produkcji do miejsca przeznaczenia oraz kontroli odpadów niebezpiecznych zgodnie z wymogami art. 35 i 36.

*Artykuł 18***Zakaz mieszania odpadów niebezpiecznych**

1. Państwa członkowskie stosują konieczne środki, dla zapewnienia, aby odpady niebezpieczne nie były mieszane ani z innymi kategoriami odpadów niebezpiecznych ani z innymi odpadami, substancjami lub materiałami. Mieszanie obejmuje rozcieńczanie substancji niebezpiecznych.

2. W drodze odstępstwa od ust. 1 państwa członkowskie mogą zezwolić na mieszanie, pod warunkiem że:

- a) proces mieszania prowadzony jest przez zakład lub przedsiębiorstwo, które uzyskało zezwolenie zgodnie z art. 23;
- b) spełnione są warunki określone w art. 13, a niekorzystne skutki gospodarowania odpadami dla zdrowia ludzkiego i dla środowiska nie zwiększają się; oraz
- c) proces mieszania jest przeprowadzany zgodnie z najlepszymi dostępnymi technikami.

▼M4

3. Jeżeli odpady niebezpieczne zmieszano niezgodnie z prawem, z naruszeniem niniejszego artykułu, państwa członkowskie, bez uszczerbku dla art. 36, zapewniają rozdzielenie odpadów, jeżeli jest to technicznie wykonalne i niezbędne do zapewnienia zgodności z art. 13.

Jeżeli rozdzielenie nie jest wymagane zgodnie z akapitem pierwszym niniejszego ustępu, państwa członkowskie zapewniają przetworzenie zmieszanych odpadów w zakładzie, któremu zgodnie z art. 23 wydano zezwolenie na przetwarzanie takich mieszanin.

▼B*Artykuł 19***Oznakowywanie odpadów niebezpiecznych**

1. Państwa członkowskie stosują konieczne środki w celu zapewnienia, aby w trakcie zbierania, transportu i czasowego magazynowania, odpady niebezpieczne były pakowane i oznakowywane zgodnie z obowiązującymi normami międzynarodowymi i wspólnotowymi.
2. Każdorazowo gdy odpady niebezpieczne są przemieszczane w obrębie państwa członkowskiego, towarzyszy im dokument identyfikacyjny, który może mieć postać elektroniczną, zawierający właściwe dane, określone w załączniku IB do rozporządzenia (WE) nr 1013/2006.

▼M4*Artykuł 20***Odpady niebezpieczne wytwarzane w gospodarstwach domowych**

1. Do dnia 1 stycznia 2025 r. państwa członkowskie wprowadzają selektywną zbiórkę odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w gospodarstwach domowych oraz zapewniają ich przetwarzanie zgodnie z art. 4 i 13 oraz zapewniają, aby nie zanieczyszczały one innych strumieni odpadów komunalnych.
2. Art. 17, 18, 19 i 35 nie mają zastosowania do odpadów zmieszanych wytwarzanych w gospodarstwach domowych.
3. Art. 19 i 35 nie mają zastosowania do odrębnych frakcji odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w gospodarstwach domowych do czasu ich przejęcia w celu zebrania, unieszkodliwienia lub odzysku przez zakład lub przedsiębiorstwo, które uzyskało zezwolenie lub zostało zarejestrowane zgodnie z art. 23 lub 26.
4. Do dnia 5 stycznia 2020 r. Komisja opracuje wytyczne, by wesprzeć państwa członkowskie w prowadzeniu selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych pochodzących z gospodarstw domowych oraz by im taką zbiórkę ułatwić.

▼B*Artykuł 21***Oleje odpadowe**

1. Bez uszczerbku dla zobowiązań odnoszących się do gospodarowania odpadami niebezpiecznymi zawartych w art. 18 i 19, państwa członkowskie stosują niezbędne środki w celu zapewnienia, by:

▼M4

- a) oleje odpadowe były zbierane selektywnie, chyba że selektywna zbiórka nie jest technicznie wykonalna, z uwzględnieniem dobrych praktyk;
- b) przy przetwarzaniu olejów odpadowych pierwszeństwo miała regeneracja lub ewentualnie inne operacje recyklingu zapewniające wynik całkowity równoważny lub korzystniejszy dla środowiska niż regeneracja, zgodnie z art. 4 i 13;
- c) oleje odpadowe o różnych właściwościach nie były ze sobą mieszane i by oleje odpadowe nie były mieszane z innymi odpadami lub substancjami, jeżeli takie mieszanie utrudnia ich regenerację lub inne operacje recyklingu zapewniające wynik całkowity równoważny lub korzystniejszy dla środowiska niż regeneracja.

▼B

2. Dla celów selektywnego zbierania olejów opadowych i ich właściwego przetwarzania państwa członkowskie mogą, w zależności od warunków krajowych, zastosować dodatkowe środki, takie jak wymagania techniczne, zasada odpowiedzialności producenta, instrumenty ekonomiczne lub dobrowolne porozumienia.

3. W przypadkach gdy oleje odpadowe, zgodnie z przepisami krajowymi, podlegają wymogom regeneracji, państwa członkowskie mogą postanowić, że takie oleje odpadowe są regenerowane, jeżeli jest to technicznie wykonalne, a w przypadkach gdy zastosowanie mają art. 11 lub 12 rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 – mogą ograniczyć transgraniczny transport olejów opadowych ze swojego terytorium do spalarni lub współspalarni, aby dać pierwszeństwo regeneracji olejów opadowych.

▼M4

4. Do dnia 31 grudnia 2022 r. Komisja przeanalizuje dane na temat olejów opadowych dostarczone przez państwa członkowskie zgodnie z art. 37 ust. 4, by rozważyć wykonalność przyjęcia środków dotyczących przetwarzania olejów opadowych, w tym celów ilościowych dotyczących regeneracji olejów opadowych oraz wszelkich dalszych środków wspierających regenerację olejów opadowych. W tym celu Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie, w stosownym przypadku wraz z wnioskiem ustawodawczym.

*Artykuł 22***Biodopady**

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby najpóźniej od dnia 31 grudnia 2023 r. i z zastrzeżeniem art. 10 ust. 2 i 3 biodopady były segregowane i poddawane recyklingowi u źródła lub selektywnie zbierane i niemieszane z innymi rodzajami odpadów.

Państwa członkowskie mogą zezwolić, by odpady o podobnych właściwościach biodegradacyjnych i możliwościach kompostowania, spełniające odpowiednie normy europejskie lub wszelkie równoważne normy krajowe dotyczące opakowań nadających się do kompostowania i biodegradacji, były zbierane razem z biodopadami.

2. Państwa członkowskie podejmują zgodnie z art. 4 i 13 środki mające na celu:

a) zachęcanie do recyklingu, w tym kompostowania i fermentacji biodopadów, w sposób zapewniający wysoki poziom ochrony środowiska i którego materiał wyjściowy spełnia rygorystyczne normy jakości;

b) zachęcanie do kompostowania domowego; oraz

c) wspieranie stosowania materiałów powstałych z biodopadów.

3. Do dnia 31 grudnia 2018 r. Komisja wystąpi do europejskich organizacji normalizacyjnych o opracowanie europejskich norm jakości biodopadów wprowadzanych do procesów recyklingu organicznego, a także kompostu i materiału pofermentacyjnego, na podstawie najlepszych dostępnych praktyk.

ROZDZIAŁ IV

ZEZWOLENIA I REJESTRACJE

Artykuł 23

Wydawanie zezwoleń

1. Państwa członkowskie wymagają, aby wszystkie zakłady lub przedsiębiorstwa, które zamierzają dokonywać przetwarzania odpadów, uzyskały zezwolenie od właściwego organu.

Zezwolenia takie określają przynajmniej następujące kwestie:

- a) rodzaje i ilości odpadów, które mogą być przetwarzane;
- b) dla każdego objętego zezwoleniem rodzaju procesu – wymogi techniczne i inne wymogi właściwe dla danego obiektu;
- c) środki bezpieczeństwa i ostrożności, które mają zostać zastosowane;
- d) metodę, która ma być stosowana w odniesieniu do każdego rodzaju procesu;
- e) czynności w zakresie monitorowania i kontroli, jakie mogą być niezbędne;
- f) zalecenia dotyczące zamknięcia obiektu i późniejszej ochrony, jakie mogą być niezbędne.

2. Zezwolenia mogą być udzielane na czas określony i mogą być odnawialne.

3. Jeżeli właściwy organ uzna, że planowana metoda przetwarzania jest niedopuszczalna z punktu widzenia ochrony środowiska, zwłaszcza jeżeli metoda ta jest niezgodna z art. 13, odmawia udzielenia zezwolenia.

4. Każde zezwolenie obejmujące spalanie lub współspalanie z odzyskiem energii zawiera warunek, że odzyskiwanie energii ma się odbywać przy wysokim poziomie efektywności energetycznej.

5. Pod warunkiem spełnienia wszystkich wymogów niniejszego artykułu, wszelkie zezwolenia wydawane na podstawie innych przepisów krajowych lub wspólnotowych mogą być połączone z zezwoleniem, o którym mowa w ust. 1, w jedno zezwolenie w przypadku, kiedy taki format zapobiega niepotrzebnemu powielaniu informacji i powtarzaniu pracy operatora lub właściwego organu.

Artykuł 24

Zwolnienia od wymogu posiadania zezwolenia

Państwa członkowskie mogą zwolnić z wymogu określonego w art. 23 ust. 1 zakłady lub przedsiębiorstwa wykonujące następujące czynności:

- a) unieszkodliwianie w miejscu wytwarzania własnych odpadów niebędących niebezpiecznymi; lub
- b) odzysk odpadów.

Artykuł 25

Warunki zwolnienia

1. Jeżeli państwo członkowskie chce skorzystać ze zwolnień na mocy art. 24, ustanawia ono, w odniesieniu do każdego rodzaju działalności, ogólne zasady określające rodzaje i ilości odpadów, jakie mogą być objęte zwolnieniem, oraz metodę przetwarzania, jaka ma być zastosowana.

▼B

Zasady te powinny być zaprojektowane w sposób zapewniający, aby odpady były przetwarzane zgodnie z art. 13. W przypadku procesów unieszkodliwiania, o których mowa w art. 24 lit. a), zasady te powinny uwzględnić najlepsze dostępne techniki.

2. Oprócz zasad ogólnych przewidzianych w ust. 1, państwa członkowskie ustanawiają szczegółowe warunki zwolnień w zakresie odpadów niebezpiecznych, obejmujących rodzaje działalności, jak również wszelkie inne konieczne wymogi prowadzenia różnych form odzysku odpadów, a także, tam gdzie to istotne, dopuszczalne wielkości zawartości substancji niebezpiecznych w odpadach oraz dopuszczalne wielkości emisji.

3. Państwa członkowskie informują Komisję o zasadach ogólnych ustanowionych zgodnie z ust. 1 i 2.

*Artykuł 26***Rejestracja**

O ile poniżej wymienione podmioty nie podlegają wymogom uzyskania zezwolenia, państwa członkowskie zapewniają, aby właściwy organ prowadził rejestr:

- a) zakładów lub przedsiębiorstw zajmujących się zawodowo zbieraniem lub transportem odpadów;
- b) dealerów lub brokerów; oraz
- c) zakładów lub przedsiębiorstw, które podlegają zwolnieniom z wymogów posiadania zezwoleń zgodnie z art. 24.

W przypadkach gdy jest to możliwe, istniejące rejestry prowadzone przez właściwe organy są wykorzystywane do uzyskania istotnych informacji dotyczących takiego procesu rejestracji w celu ograniczenia wymogów administracyjnych.

*Artykuł 27***Standardy minimalne****▼M4**

1. Komisja przyjmuje akty delegowane zgodnie z art. 38a w celu uzupełnienia niniejszej dyrektywy przez określenie minimalnych standardów technicznych dla czynności przetwarzania, w tym sortowania i recyklingu odpadów, wymagających zezwolenia na mocy art. 23, w przypadkach gdy istnieją dowody, że takie standardy minimalne mogą przynieść korzyści w kategoriach ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

▼B

2. Takie standardy minimalne obejmują wyłącznie te czynności przetwarzania odpadów, które nie są objęte zakresem stosowania dyrektywy 96/61/WE lub nie nadają się do objęcia zakresem stosowania tej dyrektywy.

3. Takie standardy minimalne:

- a) dotyczą głównych oddziaływań na środowisko danej czynności przetwarzania odpadów;
- b) zapewniają przetwarzanie odpadów zgodnie z art. 13;
- c) uwzględniają najlepsze dostępne techniki; oraz
- d) w odpowiednich przypadkach, obejmują elementy jakości przetwarzania i wymogów technologicznych.

▼ **M4**

4. Komisja przyjmuje akty delegowane zgodnie z art. 38a w celu uzupełnienia niniejszej dyrektywy przez określenie minimalnych standardów dla czynności wymagających rejestracji na mocy art. 26 lit. a) i b), w przypadkach gdy istnieją dowody, że takie standardy minimalne mogą przynieść korzyści w kategoriach ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska lub zapobiegania zakłóceniom rynku wewnętrznego.

▼ **B**

ROZDZIAŁ V

PLANY I PROGRAMY

*Artykuł 28***Plany gospodarki odpadami**

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby ich właściwe organy opracowały co najmniej jeden plan gospodarki odpadami zgodnie z art. 1, 4, 13 i 16.

Plany te z osobna lub łącznie pokrywają cały obszar geograficzny danego państwa członkowskiego.

2. Plany gospodarki odpadami, zawierają analizę bieżącej sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na danym obszarze geograficznym, jak również określają środki, jakie należy zastosować, aby udoskonalić racjonalne z punktu widzenia środowiska przygotowanie do ponownego użycia, recyklingu, odzysku oraz unieszkodliwiania odpadów i ocenę tego, w jaki sposób plan wspiera realizację celów i przepisów niniejszej dyrektywy.

3. Plan gospodarki odpadami zawiera, w odpowiednich przypadkach i z uwzględnieniem poziomu geograficznego i pokrycia danego obszaru planowania, przynajmniej następujące informacje:

- a) rodzaj, ilość i źródło odpadów powstających na danym terytorium; odpady, które prawdopodobnie zostaną przemieszczone poza terytorium kraju lub na nie, a także ocenę kształtowania się strumieni odpadów w przyszłości;

▼ **M4**

- b) istniejące główne instalacje unieszkodliwiania i odzysku odpadów, w tym wszelkie szczególne rozwiązania dotyczące olejów odpadowych, odpadów niebezpiecznych, odpadów zawierających znaczne ilości surowców krytycznych lub strumieni odpadów objętych szczegółowymi przepisami unijnymi;

- c) ocenę potrzeby zamknięcia istniejących obiektów gospodarowania odpadami i potrzeby stworzenia dodatkowej infrastruktury gospodarowania odpadami zgodnie z art. 16.

Państwa członkowskie zapewniają przeprowadzenie oceny inwestycji i innych środków finansowych, w tym dla władz lokalnych, niezbędnych do zaspokojenia tych potrzeb. Ocenę tę włącza się do odpowiednich planów gospodarki odpadami lub do innych dokumentów strategicznych obejmujących całe terytorium danego państwa członkowskiego;

- ca) informacje o środkach służących osiągnięciu celów określonych w art. 5 ust. 3a dyrektywy 1999/31/WE lub w innych dokumentach strategicznych obejmujących całe terytorium danego państwa członkowskiego;

▼ M4

- cb) ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym materialnego i terytorialnego zakresu selektywnej zbiórki oraz środków służących poprawie jego funkcjonowania, a także wszelkich odstępstw przyznanych zgodnie z art. 10 ust. 3, oraz potrzeby stworzenia nowych systemów zbierania;

▼ B

- d) w razie potrzeby wystarczające informacje dotyczące kryteriów lokalizacji do celów identyfikacji obiektów oraz wydolności przyszłych instalacji do unieszkodliwiania lub większych instalacji do odzysku;
- e) ogólną politykę w sprawie gospodarowania odpadami, wraz z planowanymi technologiami i metodami gospodarowania odpadami lub polityki w sprawie odpadów powodujących konkretne problemy w gospodarowaniu odpadami;

▼ M4

- f) środki na rzecz zwalczania wszelkich form zaśmiecania i zapobiegania im oraz uprzątnięcia wszystkich rodzajów odpadów;
- g) odpowiednie jakościowe lub ilościowe wskaźniki i cele, w tym dotyczące ilości wytworzonych odpadów i ich przetwarzania oraz odpadów komunalnych unieszkodliwianych lub poddawanych procesowi odzysku energii.

▼ B

4. Plan gospodarki odpadami może zawierać, z uwzględnieniem poziomu geograficznego i pokrycia danego obszaru planowania, następujące informacje:

- a) aspekty organizacyjne związane z gospodarowaniem odpadami, w tym również opis podziału odpowiedzialności między podmioty publiczne i prywatne zajmujące się gospodarowaniem odpadami;
- b) ocenę użyteczności i przydatności stosowania instrumentów ekonomicznych i innych do rozwiązywania problemów związanych z odpadami, z uwzględnieniem potrzeby utrzymywania niezakłóconego funkcjonowania rynku wewnętrznego;
- c) wykorzystywanie kampanii informacyjnych i kierowanie informacji do ogółu społeczeństwa lub konkretnej grupy konsumentów;
- d) skażone w przeszłości miejsca unieszkodliwiania odpadów i środki dla ich przywrócenia do poziomu wymagań prawnych.

▼ M4

5. Plany gospodarki odpadami są zgodne z wymogami dotyczącymi planowania gospodarowania odpadami, określonymi w art. 14 dyrektywy 94/62/WE, celami określonymi w art. 11 ust. 2 i 3 niniejszej dyrektywy oraz z wymogami art. 5 dyrektywy 1999/31/WE, a do celów zapobiegania zaśmiecaniu – z wymogami określonymi w art. 13 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE ⁽¹⁾ i art. 11 dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej) (Dz. U. L 164 z 25.6.2008, s. 19).

⁽²⁾ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U. L 327 z 22.12.2000, s. 1).

▼ B*Artykuł 29***Programy zapobiegania powstawaniu odpadów****▼ M4**

1. Państwa członkowskie opracowują programy zapobiegania powstawaniu odpadów określające przynajmniej środki zapobiegania powstawaniu odpadów określone w art. 9 ust. 1, zgodnie z art. 1 i 4.

Programy te włącza się do planów gospodarki odpadami, wymaganych na mocy art. 28, albo – w stosownych przypadkach – do innych programów dotyczących polityki ochrony środowiska, lub funkcjonują one jako odrębne programy. Jeżeli taki program włączono do planu gospodarki odpadami lub do tych innych programów, cele i środki dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów muszą być wyraźnie wskazane.

2. Opracowując takie programy, państwa członkowskie w stosownych przypadkach opisują wkład instrumentów i środków wymienionych w załączniku IVa w zapobieganie powstawaniu odpadów i oceniają użyteczność przykładowych środków wskazanych w załączniku IV lub innych stosownych środków. W programach należy również opisać istniejące środki zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich wkład w zapobieganie powstawaniu odpadów.

▼ B

Celem takich celów i środków jest przerwanie powiązania pomiędzy wzrostem gospodarczym a wpływem na środowisko związanym z wytwarzaniem odpadów.

▼ M4

2a. Państwa członkowskie przyjmują specjalne programy zapobiegania powstawaniu odpadów żywności w swoich programach zapobiegania powstawaniu odpadów.

▼ B

5. Komisja tworzy system wymiany informacji na temat najlepszych praktyk w dziedzinie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz opracowuje wytyczne, aby pomóc państwom członkowskim w przygotowaniu tych programów.

*Artykuł 30***Ocena i przegląd planów i programów**

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby plany gospodarki odpadami i programy zapobiegania powstawaniu odpadów były oceniane przynajmniej co sześć lat i zmieniane stosownie do potrzeb, a w odpowiednich przypadkach zgodnie z art. 9 i 11.

▼ M4

2. Europejska Agencja Ochrony Środowiska co dwa lata publikuje sprawozdanie zawierające przegląd postępów poczynionych w realizacji i wdrażaniu programów zapobiegania powstawaniu odpadów, w tym ocenę postępów w zapobieganiu powstawaniu odpadów w poszczególnych państwach członkowskich i w Unii jako całości, a także w oddzielaniu wytwarzania odpadów od wzrostu gospodarczego i w przechodzeniu na gospodarkę o obiegu zamkniętym.

▼B*Artykuł 31***Udział społeczeństwa**

Państwa członkowskie zapewniają, by zainteresowane strony i organy oraz ogół społeczeństwa miały możliwość udziału w opracowywaniu planów gospodarki odpadami i programów zapobiegania powstawaniu odpadów oraz by miały dostęp do opracowanych już planów i programów, zgodnie z dyrektywą 2003/35/WE lub, jeżeli ma to zastosowanie, dyrektywą 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko ⁽¹⁾. Państwa członkowskie zamieszczają te plany i programy w dostępnym publicznie portalu internetowym.

*Artykuł 32***Współpraca**

Państwa członkowskie współpracują, w odpowiednich przypadkach, z innymi zainteresowanymi państwami członkowskimi i z Komisją w celu sporządzenia planów gospodarki odpadami i programów zapobiegania powstawaniu odpadów, zgodnie z art. 28 i 29.

*Artykuł 33***Informacje, które mają zostać przedłożone Komisji**

1. Państwa członkowskie informują Komisję o planach gospodarki odpadami i programach zapobiegania powstawaniu odpadów, o których mowa w art. 28 i 29, po ich przyjęciu oraz o wszelkich znacznych zmianach tych planów i programów.

▼M4

2. Komisja przyjmuje akty wykonawcze w celu ustanowienia formatu zawiadomienia o przyjęciu i istotnych zmianach planów gospodarki odpadami i programów zapobiegania powstawaniu odpadów. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 39 ust. 2.

▼B

ROZDZIAŁ VI

INSPEKCJE I DOKUMENTACJA*Artykuł 34***Inspekcje**

1. Zakłady lub przedsiębiorstwa, które dokonują procesów przetwarzania odpadów, zakłady lub przedsiębiorstwa, które zawodowo zajmują się zbieraniem lub transportem odpadów, brokerzy i dealerzy oraz zakłady lub przedsiębiorstwa produkujące odpady niebezpieczne podlegają odpowiednim okresowym kontrolom, przeprowadzanym przez właściwe organy.

2. Kontrole dotyczące procesów zbierania i transportu obejmują miejsce pochodzenia, charakter, ilość i miejsce przeznaczenia zbieranych i transportowanych odpadów.

⁽¹⁾ Dz.U. L 197 z 21.7.2001, s. 30.

▼B

3. Państwa członkowskie mogą uwzględnić rejestracje uzyskane w ramach wspólnotowego systemu ekozarządzania i audytu (EMAS), w szczególności w odniesieniu do częstotliwości i intensywności inspekcji.

*Artykuł 35***Prowadzenie ewidencji****▼M4**

1. Zakłady i przedsiębiorstwa, o których mowa w art. 23 ust. 1, wytwórcy odpadów niebezpiecznych oraz zakłady i przedsiębiorstwa, które zawodowo zajmują się zbieraniem lub transportem odpadów niebezpiecznych lub funkcjonują jako dealerzy i brokerzy odpadów niebezpiecznych, prowadzą w porządku chronologicznym ewidencję:

- a) ilości, charakteru, miejsca pochodzenia tych odpadów oraz ilości produktów i materiałów powstałych w wyniku przygotowania do ponownego użycia, recyklingu lub innych procesów odzysku; oraz
- b) w odpowiednich przypadkach, miejsca przeznaczenia, częstotliwości zbierania, sposobu transportu oraz przewidywanej metody przetwarzania odpadów.

Udostępniają one te dane właściwym organom za pośrednictwem elektronicznego rejestru lub rejestrów, które mają być ustanowione zgodnie z ust. 4 niniejszego artykułu.

▼B

2. W przypadku odpadów niebezpiecznych dokumentację należy przechowywać przez co najmniej trzy lata, z wyłączeniem zakładów i przedsiębiorstw transportujących odpady niebezpieczne, które muszą przechowywać taką dokumentację przez co najmniej 12 miesięcy.

Dowody przeprowadzenia czynności gospodarowania odpadami muszą być dostarczone na żądanie właściwych organów lub poprzedniego posiadacza.

3. Państwa członkowskie mogą również wymagać, aby wytwórcy odpadów innych niż niebezpieczne stosowali się do przepisów zawartych w ust. 1 i 2.

▼M4

4. Państwa członkowskie tworzą elektroniczny rejestr lub skoordynowane rejestry w celu ewidencji danych dotyczących odpadów niebezpiecznych, o których mowa w ust. 1, obejmujące swym zakresem całe terytorium geograficzne danego państwa członkowskiego. Państwa członkowskie mogą utworzyć takie rejestry dla innych strumieni odpadów, w szczególności dla strumieni odpadów, dla których cele ustanowione są w aktach ustawodawczych Unii. Państwa członkowskie wykorzystują dane dotyczące odpadów zgłoszone przez zakłady przemysłowe w Europejskim Rejestrze Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń ustanowionym na mocy rozporządzenia (WE) nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽¹⁾.

5. Komisja może przyjąć akty wykonawcze w celu ustanowienia minimalnych warunków prowadzenia takich rejestrów. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą określoną w art. 39 ust. 2.

⁽¹⁾ Rozporządzenie (WE) nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniające dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE (Dz.U. L 33 z 4.2.2006, s. 1).

▼B*Artykuł 36***Egzekwowanie i sankcje****▼M4**

1. Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki zakazujące porzucania odpadów, wyrzucania ich w miejscach niedozwolonych lub niekontrolowanego gospodarowania nimi, w tym zaśmiecania.

▼B

2. Państwa członkowskie określają przepisy dotyczące sankcji stosowanych w przypadku naruszeń przepisów niniejszej dyrektywy, a także stosują wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia ich wykonania. Sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.

ROZDZIAŁ VII

PRZEPISY KOŃCOWE

▼M4*Artykuł 37***Sprawozdawczość**

1. Państwa członkowskie zgłaszają Komisji dane dotyczące wdrażania art. 11 ust. 2 lit. a)–e) oraz art. 11 ust. 3 za każdy rok kalendarzowy.

Państwa członkowskie zgłaszają te dane drogą elektroniczną, w terminie 18 miesięcy od zakończenia roku sprawozdawczego, którego dotyczą zebrane dane. Dane są zgłaszane w formacie określonym przez Komisję zgodnie z ust. 7 niniejszego artykułu.

Pierwszy okres sprawozdawczy rozpoczyna się w pierwszym pełnym roku kalendarzowym po przyjęciu aktu wykonawczego określającego format zgłaszania danych zgodnie z ust. 7 niniejszego artykułu.

2. Do celów sprawdzenia zgodności z art. 11 ust. 2 lit. b) państwa członkowskie zgłaszają ilość odpadów wykorzystanych do wypełniania wyrobisk i w innych operacjach odzysku materiałów oddzielnie od ilości odpadów przygotowanych do ponownego użycia lub poddanych recyklingowi. Państwa członkowskie zgłaszają ponowne przetwarzanie odpadów na materiały, które mają być wykorzystane do wypełniania wyrobisk jako wypełnianie wyrobisk.

Do celów sprawdzenia zgodności z art. 11 ust. 2 lit. c)–e) i art. 11 ust. 3 państwa członkowskie zgłaszają ilość odpadów przygotowanych do ponownego użycia oddzielnie od ilości odpadów poddanych recyklingowi.

3. Państwa członkowskie co roku zgłaszają Komisji dane dotyczące wdrażania art. 9 ust. 4 i 5.

Państwa członkowskie zgłaszają te dane drogą elektroniczną w terminie 18 miesięcy od zakończenia roku sprawozdawczego, którego dotyczą zebrane dane. Dane są zgłaszane w formacie określonym przez Komisję zgodnie z ust. 7 niniejszego artykułu.

Pierwszy okres sprawozdawczy rozpoczyna się w pierwszym pełnym roku kalendarzowym po przyjęciu aktu wykonawczego określającego format zgłaszania danych zgodnie z ust. 7 niniejszego artykułu.

▼ **M4**

4. Państwa członkowskie zgłaszają Komisji za każdy rok kalendarzowy dane o mineralnych lub syntetycznych olejach smarowych lub przemysłowych wprowadzanych do obrotu oraz o zebranych selektywnie i przetworzonych olejach odpadowych.

Państwa członkowskie zgłaszają te dane drogą elektroniczną w terminie 18 miesięcy od zakończenia roku sprawozdawczego, dla którego dane zostały zebrane. Dane są zgłaszane w formacie określonym przez Komisję zgodnie z ust. 7.

Pierwszy okres sprawozdawczy rozpoczyna się w pierwszym pełnym roku kalendarzowym po przyjęciu aktu wykonawczego określającego format zgłaszania danych zgodnie z ust. 7.

5. Do danych zgłaszanych zgodnie z niniejszym artykułem państwa członkowskie dołączają sprawozdanie z kontroli jakości oraz sprawozdanie na temat środków podjętych zgodnie z art. 11a ust. 3 i 8, w stosownych przypadkach zawierające szczegółowe informacje o średnich wskaźnikach strat. Informacje te są zgłaszane w formacie zgłaszania danych określonym przez Komisję zgodnie z ust. 7 niniejszego artykułu.

6. Komisja dokonuje przeglądu danych zgłoszonych zgodnie z niniejszym artykułem i publikuje sprawozdanie dotyczące wyników tego przeglądu. Sprawozdanie to obejmuje ocenę organizacji gromadzenia danych, źródeł danych i metodyki stosowanej przez państwa członkowskie, jak również kompletności, rzetelności, aktualności oraz spójności tych danych. Ocena może zawierać konkretne zalecenia dotyczące usprawnień. Sprawozdanie to jest sporządzane po pierwszym zgłoszeniu danych przez państwa członkowskie, a następnie co cztery lata.

7. Do dnia 31 marca 2019 r. Komisja przyjmie akty wykonawcze ustanawiające format zgłaszania danych, o których mowa w ust. 1, 3, 4a i 5 niniejszego artykułu. Do celów składania sprawozdań z wykonania art. 11 ust. 2 lit. a) i b) państwa członkowskie stosują format określony w decyzji wykonawczej Komisji z dnia 18 kwietnia 2012 r. ustanawiającej kwestionariusz na potrzeby sprawozdań państw członkowskich z wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE w sprawie odpadów. Do celów składania sprawozdań dotyczących odpadów żywności przy opracowywaniu formatu zgłaszania danych uwzględnia się metodologię opracowaną zgodnie z art. 9 ust. 8. Te akty wykonawcze przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 39 ust. 2 niniejszej dyrektywy.

Artykuł 38

Wymiana informacji i najlepszych praktyk, interpretacja i dostosowanie do postępu technicznego

1. Komisja organizuje regularną wymianę informacji i najlepszych praktyk między państwami członkowskimi, w tym, w stosownych przypadkach, z udziałem organów regionalnych i lokalnych, dotyczącą praktycznego wdrażania i egzekwowania wymogów niniejszej dyrektywy, w tym:

- a) stosowania zasad obliczania określonych w art. 11a oraz opracowywania środków i systemów śledzenia strumieni odpadów komunalnych od sortowania do recyklingu;
- b) odpowiedniego zarządzania, egzekwowania i współpracy transgranicznej;
- c) innowacji w dziedzinie gospodarowania odpadami;

▼ **M4**

- d) krajowych kryteriów dotyczących produktu ubocznego oraz zniesienia statusu odpadu, o których mowa w art. 5 ust. 3 i w art. 6 ust. 3 i 4, z wykorzystaniem ogólnounijnego rejestru elektronicznego, który ma zostać utworzony przez Komisję;
- e) instrumentów ekonomicznych i innych środków stosowanych zgodnie z art. 4 ust. 3, aby wspierać osiągnięcie celów określonych w tym artykule;
- f) środków określonych w art. 8 ust. 1 i 2;
- g) zapobiegania powstawaniu odpadów i tworzenia systemów sprzyjających ponownemu użyciu i wydłużaniu okresu żywotności;
- h) wdrażania obowiązków dotyczących selektywnej zbiórki;
- i) instrumentów i zachęt do osiągania celów określonych w art. 11 ust. 2 lit. c), d) i e);

Komisja podaje do wiadomości publicznej wyniki tej wymiany informacji i najlepszych praktyk.

2. Komisja może opracować wytyczne dotyczące interpretacji wymogów określonych w niniejszej dyrektywie, w tym definicji odpadów, zapobiegania, ponownego użycia, przygotowania do ponownego użycia, odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania, oraz dotyczące stosowania zasad obliczania określonych w art. 11a.

Komisja opracowuje wytyczne dotyczące definicji odpadów komunalnych i wypełniania wyrobisk.

Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 38a zmieniających niniejszą dyrektywę poprzez określenie stosowania wzoru dla spalarni, o którym mowa w załączniku II pkt R1. Można uwzględnić lokalne warunki klimatyczne, jak np. bardzo niskie temperatury i zapotrzebowanie na energię cieplną, o ile mają one wpływ na ilość energii, która może zostać technicznie wykorzystana lub wyprodukowana w postaci energii elektrycznej, cieplnej, chłodniczej lub pary technologicznej. Można również uwzględnić lokalne warunki regionów najbardziej oddalonych, o których mowa w art. 349 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, i terytoriów, o których mowa w art. 25 Aktu o przystąpieniu z 1985 r.

3. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 38a w celu zmiany załączników IV i V w świetle postępu naukowego i technicznego.

Artykuł 38a

Wykonywanie przekazanych uprawnień

1. Powierzenie Komisji uprawnień do przyjęcia aktów delegowanych podlega warunkom określonym w niniejszym artykule.
2. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, o których mowa w art. 7 ust. 1, art. 9 ust. 8, art. 11a ust. 10, art. 27 ust. 1 i 4, art. 38 ust. 2 i 3, powierza się Komisji na okres pięciu lat od dnia 4 lipca 2018 r. Komisja sporządza sprawozdanie dotyczące przekazania uprawnień nie później niż dziewięć miesięcy przed końcem okresu pięciu lat. Przekazanie uprawnień zostaje automatycznie przedłużone na takie same okresy, chyba że Parlament Europejski lub Rada sprzeciwią się takiemu przedłużeniu nie później niż trzy miesiące przed końcem każdego okresu.

▼ **M4**

3. Przekazanie uprawnień, o którym mowa w art. 7 ust. 1, art. 9 ust. 8, art. 11a ust. 10, art. 27 ust. 1 i 4, art. 38 ust. 2 i 3, może zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Decyzja o odwołaniu staje się skuteczna następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* lub w późniejszym terminie określonym w tej decyzji. Nie wpływa ona na ważność już obowiązujących aktów delegowanych.

4. Przed przyjęciem aktu delegowanego Komisja konsultuje się z ekspertami wyznaczonymi przez każde państwo członkowskie zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa ⁽¹⁾.

5. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

6. Akt delegowany przyjęty na podstawie art. 7 ust. 1, art. 9 ust. 8, art. 11a ust. 10, art. 27 ust. 1 i 4 i art. 38 ust. 2 i 3 wchodzi w życie tylko wówczas, gdy ani Parlament Europejski, ani Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie dwóch miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, lub gdy, przed upływem tego terminu, zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten przedłuża się o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

*Artykuł 39***Procedura komitetowa**

1. Komisję wspomaga komitet. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 ⁽²⁾.

2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

W przypadku gdy komitet nie wyda żadnej opinii, Komisja nie przyjmuje projektu aktu wykonawczego i stosuje się art. 5 ust. 4 akapit trzeci rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

▼ **B***Artykuł 40***Transpozycja**

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy nie później niż do dnia 12 grudnia 2010 r.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez państwa członkowskie.

⁽¹⁾ Dz.U. L 123 z 12.5.2016, s. 1.

⁽²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13).

▼B

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych przez nie w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

*Artykuł 41***Uchylenie i przepisy przejściowe**

Niniejszym uchyła się dyrektywy 75/439/EWG, 91/689/EWG i 2006/12/WE ze skutkiem od 12 grudnia 2010 r.

Od 12 grudnia 2008 r. obowiązują jednak następujące zmiany:

a) art. 10 ust. 4 dyrektywy 75/439/WE otrzymuje brzmienie:

„4. Metoda referencyjna pomiaru zawartości PCB/PCT w olejach odpadowych ustalana jest przez Komisję. Środek ten, mający na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy poprzez jej uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 18 ust. 4 dyrektywy 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 w sprawie odpadów (*).

(*) Dz.U. L 114 z 27.4.2006, s. 9.”;

b) w dyrektywie 91/689/EWG wprowadza się następujące zmiany:

(i) art. 1 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Do celów niniejszej dyrektywy »odpady niebezpieczne« oznaczają:

- odpady zaklasyfikowane jako odpady niebezpieczne zawarte w wykazie ustanowionym decyzją Komisji 2000/532/WE (*) na podstawie załącznika I i II do niniejszej dyrektywy. Odpady te muszą mieć co najmniej jedną z właściwości wymienionych w załączniku III. W wykazie tym uwzględnia się pochodzenie i skład odpadów oraz, w razie potrzeby, dopuszczalne wartości stężenia. Wykaz ten jest poddawany okresowemu przeglądowi i, w razie konieczności, zmieniany. Środki te mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy, poprzez jej uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 18 ust. 4 dyrektywy 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie odpadów (**).
- wszelkie inne odpady, uznawane przez państwo członkowskie za wykazujące którąkolwiek z właściwości wymienionych w załączniku III. Takie przypadki należy zgłaszać Komisji i wprowadzać zmiany w celu dostosowania wykazu. Środki te mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy, poprzez jej uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 18 ust. 4 dyrektywy 2006/12/WE.

(*) Dz.U. L 226 z 6.9.2000, s. 3.

(**) Dz.U. L 114 z 27.4.2006, s. 9.”;

▼B

(ii) art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 9

Środki konieczne do dostosowania załączników do niniejszej dyrektywy do postępu naukowo-technicznego oraz do wprowadzenia zmian w wykazie odpadów, o którym mowa w art. 1 ust. 4, mające na celu zmianę innych niż istotne elementów niniejszej dyrektywy, m.in. poprzez jej uzupełnienie, są przyjmowane zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 18 ust. 4 dyrektywy 2006/12/WE.”;

c) w dyrektywie 2006/12/WE wprowadza się następujące zmiany:

(i) art. 1 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do celów ust. 1 lit. a) zastosowanie ma decyzja Komisji 2000/532/WE (*) zawierająca wykaz odpadów należących do kategorii wymienionych w załączniku I do niniejszej dyrektywy. Wykaz ten jest poddawany okresowemu przeglądowi i, w razie konieczności, zmieniany. Środki mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy, poprzez jej uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 18 ust. 4.

(*) Dz.U. L 226 z 6.9.2000, s. 3.”;

(ii) art. 17 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 17

Środki niezbędne do dostosowania niniejszych załączników do postępu naukowo-technicznego, mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszej dyrektywy, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 18 ust. 4.”;

(iii) art. 18 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu, stosuje się art. 5a ust. 1–4 oraz art. 7 decyzji 1999/468/WE, z uwzględnieniem jej art. 8.”.

Odesłania do uchylonych dyrektyw uznaje się za odesłania do niniejszej dyrektywy i odczytuje się je zgodnie z tabelą korelacji przedstawioną w załączniku V.

Artykuł 42

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 43

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

ZAŁĄCZNIK I

PROCESY UNIESZKODLIWIANIA

- D 1 Składowanie w gruncie lub na powierzchni ziemi (np. składowiska itp.).
- D 2 Przetwarzanie w glebie i ziemi (np. biodegradacja odpadów płynnych lub szlamów w glebie i ziemi itd.).
- D 3 Głębokie zatłaczanie (np. zatłaczanie odpadów w postaci umożliwiającej pompowanie do odwiertów, wysadów solnych lub naturalnie powstających komór itd.).
- D 4 Retencja powierzchniowa (np. umieszczanie odpadów ciekłych i szlamów w dołach, poletkach osadowych lub lagunach itd.).
- D 5 Składowanie na składowiskach w sposób celowo zaprojektowany (np. umieszczanie w uszczelnionych oddzielnych komorach, przykrytych i izolowanych od siebie wzajemnie i od środowiska, itd.).
- D 6 Odprowadzanie do wód z wyjątkiem mórz/oceanów.
- D 7 Odprowadzanie do mórz/oceanów, w tym lokowanie na dnie mórz.
- D 8 Obróbka biologiczna, niewymieniona w innym punkcie niniejszego załącznika, w wyniku której powstają ostateczne związki lub mieszanki, które są usuwane za pomocą któregośkolwiek spośród procesów wymienionych w punktach D 1–D 12.
- D 9 Obróbka fizyczno-chemiczna, niewymieniona w innym punkcie niniejszego załącznika, w wyniku której powstają ostateczne związki lub mieszanki usuwane za pomocą któregośkolwiek spośród procesów wymienionych w punktach D 1–D 12 (np. odparowanie, suszenie, kalcynacja itp.).
- D 10 Przekształcanie termiczne na lądzie.
- D 11 Przekształcanie termiczne na morzu (*).
- D 12 Trwałe składowanie (np. umieszczanie pojemników w kopalniach itd.).
- D 13 Sporządzanie mieszanki lub mieszanie przed poddaniem odpadów które-mukolwiek z procesów wymienionych w punktach D 1–D 12 (**).
- D 14 Przepakowywanie przed poddaniem któremukolwiek z procesów wymienionych w punktach D 1–D 13.
- D 15 Magazynowanie poprzedzające którykolwiek z procesów wymienionych w punktach D 1–D 14 (z wyjątkiem tymczasowego magazynowania, przed zbieraniem, w miejscu gdzie odpady są wytwarzane) (**).

(*) Ten proces jest zabroniony na mocy przepisów UE i konwencji międzynarodowych.

(**) Jeżeli nie istnieje inny właściwy kod D, mogą tu być uwzględnione procesy wstępne poprzedzające unieszkodliwienie, w tym wstępna obróbka, jak np. sortowanie, kruszenie, zagęszczanie, granulacja, suszenie, rozdrabnianie, kondycjonowanie lub separacja przed poddaniem któremukolwiek spośród procesów wymienionych w pkt D 1–D 12.

(***) Tymczasowe magazynowanie oznacza wstępne magazynowanie zgodne z art. 3 pkt 10.

▼ **B**

ZAŁĄCZNIK II

PROCESY ODZYSKU

R 1 Wykorzystanie głównie jako paliwa lub innego środka wytwarzania energii (*)

R 2 Odzysk/regeneracja rozpuszczalników

▼ **M4**

R 3 Recykling/odzysk substancji organicznych, które nie są stosowane jako rozpuszczalniki (w tym kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania) (**)

R 4 Recykling/odzysk metali i związków metali (***)

R 5 Recykling/odzysk innych materiałów nieorganicznych (****)

▼ **B**

R 6 Regeneracja kwasów lub zasad

(*) Pozycja ta obejmuje obiekty przekształcania termicznego przeznaczone wyłącznie do przetwarzania komunalnych odpadów stałych, pod warunkiem że ich efektywność energetyczna jest równa lub większa niż:

— 0,60 dla działających instalacji, które otrzymały zezwolenie zgodnie ze stosowanymi przepisami wspólnotowymi obowiązującymi przed dniem 1 stycznia 2009 r.,

— 0,65 dla instalacji, które otrzymały zezwolenie po dniu 31 grudnia 2008 r., przy zastosowaniu następującego wzoru:

$$\text{Efektywność energetyczna} = (E_p - (E_f + E_i)) / (0,97 \times (E_w + E_f))$$

gdzie:

E_p oznacza ilość energii produkowanej rocznie jako energia cieplna lub elektryczna. Oblicza się ją przez pomnożenie ilości energii elektrycznej przez 2,6 a energii cieplnej wyprodukowanej w celach komercyjnych przez 1,1 (GJ/rok).

E_f oznacza ilość energii wprowadzanej rocznie do systemu, pochodzącej ze spalania paliw biorących udział w wytwarzaniu pary (GJ/rok).

E_w oznacza roczną ilość energii zawartej w przetwarzanych odpadach, obliczanej przy zastosowaniu dolnej wartości opałowej odpadów (GJ/rok).

E_i oznacza roczną ilość energii wprowadzanej z zewnątrz z wyłączeniem E_w i E_f (GJ/rok).

0,97 jest współczynnikiem uwzględniającym straty energii przez popiół denny i promieniowanie.

Wzór ten stosowany jest zgodnie z dokumentem referencyjnym dotyczącym najlepszych dostępnych technik dla termicznego przekształcania odpadów.

► **M2** Wynik wzoru na efektywność energetyczną mnoży się przez współczynnik korekcyjny związany z klimatem CCF, jak pokazano poniżej:

1. CCF dla działających instalacji, które otrzymały zezwolenie zgodnie z prawodawstwem unijnym obowiązującym przed dniem 1 września 2015 r.

$$\text{CCF} = 1, \text{ jeżeli } \text{HDD} \geq 3\,350$$

$$\text{CCF} = 1,25, \text{ jeżeli } \text{HDD} \leq 2\,150$$

$$\text{CCF} = - (0,25/1\,200) \times \text{HDD} + 1,698, \text{ kiedy } 2\,150 < \text{HDD} < 3\,350$$

2. CCF dla instalacji, które otrzymały zezwolenie po dniu 31 sierpnia 2015 r., oraz dla instalacji, o których mowa w pkt 1, po dniu 31 grudnia 2029 r.:

$$\text{CCF} = 1, \text{ jeżeli } \text{HDD} \geq 3\,350$$

$$\text{CCF} = 1,12, \text{ jeżeli } \text{HDD} \leq 2\,150$$

$$\text{CCF} = - (0,12/1\,200) \times \text{HDD} + 1,335, \text{ kiedy } 2\,150 < \text{HDD} < 3\,350$$

(Uzyskaną wartość CCF zaokrągla się do trzech miejsc po przecinku).

► **C2** Za wartość HDD (stopniodni grzania) należy uznać średnią wartości rocznych HDD dla lokalizacji obiektów przekształcania termicznego z 20 kolejnych lat przed rokiem, za który oblicza się CCF. Aby obliczyć wartość HDD, należy zastosować poniższą metodę ustanowioną przez Eurostat: HDD wynosi $(18\,^{\circ}\text{C} - T_m) \times d$, jeżeli T_m nie przekracza $15\,^{\circ}\text{C}$ (wartość progowa dla ogrzewania), oraz zero, jeżeli T_m wynosi powyżej $15\,^{\circ}\text{C}$, przy czym T_m jest to średnia $(T_{\min} + T_{\max})/2$ temperatura zewnętrzna z okresu d dni. Obliczenia należy wykonywać codziennie ($d = 1$), sumując wyniki do roku. ◀ ◀

(**) W tym przygotowanie do ponownego użycia, zgazowanie i piroliza z wykorzystaniem tych składników jako odczynników chemicznych oraz odzysk materii organicznej polegający na wypełnianiu wyrobisk.

(***) W tym przygotowywanie do ponownego użycia.

(****) W tym przygotowanie do ponownego użycia, recykling nieorganicznych materiałów budowlanych, odzysk materiałów nieorganicznych polegający na wypełnianiu wyrobisk i oczyszczanie gleby prowadzące do jej odzysku.

▼B

- R 7 Odzysk składników stosowanych do redukcji zanieczyszczeń
- R 8 Odzysk składników z katalizatorów
- R 9 Powtórna rafinacja lub inne sposoby ponownego użycia olejów
- R 10 Obróbka na powierzchni ziemi przynosząca korzyści w rolnictwa lub poprawę stanu środowiska
- R 11 Wykorzystywanie odpadów uzyskanych w wyniku któregośkolwiek z procesów wymienionych w punktach R 1–R 10
- R 12 Wymiana odpadów w celu poddania ich któremukolwiek z procesów wymienionych w punktach R 1–R 11 (*)
- R 13 Magazynowanie odpadów poprzedzające którykolwiek z procesów wymienionych w punktach R 1–R 12 (z wyjątkiem tymczasowego magazynowania, poprzedzające zbieranie, w miejscu gdzie odpady są wytwarzane) (**)

(*) Jeżeli nie istnieje inny właściwy kod D, może to obejmować procesy wstępne poprzedzające przetwarzanie wstępne odpadów, jak np. demontaż, sortowanie, kruszenie, zagęszczanie, granulację, suszenie, rozdrabnianie, kondycjonowanie, przepakowywanie, separację, tworzenie mieszanek lub mieszanie przed poddaniem któremukolwiek z procesów wymienionych w punktach R1–R11.

(**) Tymczasowe magazynowanie oznacza wstępne magazynowanie zgodne z art. 3 pkt 10.

▼ **M1***ZAŁĄCZNIK III***WŁAŚCIWOŚCI ODPADÓW, KTÓRE CZYNIA Z NICH ODPADY NIEBEZPIECZNE**

HP 1 „Wybuchowe”: odpady, które w wyniku reakcji chemicznej, mogą wydzielać gaz o takiej temperaturze i ciśnieniu i z taką szybkością, że mogą powodować zniszczenia w otoczeniu. Definicja obejmuje odpady pirotechniczne, odpady wybuchowego nadtlenu organicznego i wybuchowe samoreaktywne odpady.

Jeżeli odpady zawierają jedną substancję zaklasyfikowaną do jednej z klas zagrożenia i kodów kategorii zagrożenia oraz kodów zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia ujętych w tabeli 1, lub większą ich liczbę, odpady ocenia się jako należące do kategorii HP 1, tam gdzie to właściwe i proporcjonalne, zgodnie z metodami badań. Jeżeli obecność substancji, mieszaniny lub wyrobu wskazuje, że odpady są wybuchowe, klasyfikuje się je jako odpady niebezpieczne kategorii HP 1.

Tabela 1: Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii zagrożenia oraz kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia składników odpadów do celów klasyfikacji odpadów jako niebezpieczne zgodnie z HP 1:

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia
Unst. Expl.	H 200
Expl. 1.1	H 201
Expl. 1.2	H 202
Expl. 1.3	H 203
Expl. 1.4	H 204
Self-react. A	H 240
Org. Perox. A	
Self-react. B	H 241
Org. Perox. B	

HP 2 „Utleniające”: odpady, które mogą, zazwyczaj poprzez utlenianie, spowodować zapalenie się innych materiałów lub przyczynić się do ich spalania.

Jeżeli odpady zawierają jedną lub więcej substancji zaklasyfikowanych do jednej z klas zagrożenia i kodów kategorii zagrożenia oraz kodów zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia ujętych w tabeli 2, odpady ocenia się jako należące do kategorii HP 2, tam gdzie to właściwe i proporcjonalne, zgodnie z metodami badań. Jeżeli obecność substancji wskazuje, że odpady są utleniające, klasyfikuje się je jako odpady niebezpieczne zgodnie z HP 2.

Tabela 2: Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii zagrożenia oraz kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia do celów klasyfikacji odpadów jako niebezpieczne zgodnie z HP 2:

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia
Ox. Gas 1	H 270
Ox. Liq. 1	H 271
Ox. Sol. 1	

▼ **M1**

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia
Ox. Liq. 2, Ox. Liq. 3	H 272
Ox. Sol. 2, Ox. Sol. 3	

HP 3 „Łatwopalne”:

- łatwopalne odpady ciekłe: odpady ciekłe o temperaturze zapłonu poniżej 60 °C lub odpadowy olej gazowy, olej napędowy i lekkie oleje opałowe o temperaturze zapłonu > 55 °C oraz ≤ 75 °C;
- łatwopalne odpady piroforyczne ciekłe i stałe: stałe lub ciekłe odpady, które nawet w małych ilościach mogą ulec zapaleniu w ciągu pięciu minut po wejściu w kontakt z powietrzem;
- łatwopalne odpady stałe: odpady stałe, które łatwo ulegają zapaleniu lub w wyniku tarcia mogą powodować zapalenie lub przyczynić się do spalania;
- łatwopalne odpady gazowe: odpady gazowe, które łatwo ulegają zapaleniu w powietrzu w temperaturze 20 °C i przy ciśnieniu normalnym 101,3 kPa;
- odpady reagujące z wodą: odpady, które w kontakcie z wodą wydzielają gazy palne w niebezpiecznych ilościach;
- inne łatwopalne odpady: wyroby aerozolowe łatwopalne, łatwopalne odpady samonagrzewające się, łatwopalne nadtlenki organiczne i łatwopalne odpady samoreaktywne.

Jeżeli odpady zawierają jedną substancję zaklasyfikowaną do jednej z klas zagrożenia i kodów kategorii zagrożenia oraz kodów zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia ujętych w tabeli 3, lub większą ich liczbę, odpady ocenia się, tam gdzie to właściwe i proporcjonalne, zgodnie z metodami badań. Jeżeli obecność substancji wskazuje, że odpady są łatwopalne, klasyfikuje się je jako odpady niebezpieczne, zgodnie z HP 3.

Tabela 3: Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii zagrożenia oraz kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia składników odpadów do celów klasyfikacji odpadów jako niebezpieczne, zgodnie z HP 3:

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia
Flam. Gas 1	H220
Flam. Gas 2	H221
Aerosol 1	H222
Aerosol 2	H223
Flam. Liq. 1	H224
Flam. Liq.2	H225
Flam. Liq. 3	H226
Flam. Sol. 1	H228
Flam. Sol. 2	

▼ **M1**

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia
Self-react. CD	H242
Self-react. EF	
Org. Perox. CD	
Org. Perox. EF	
Pyr. Liq. 1	H250
Pyr. Sol. 1	
Self-heat.1	H251
Self-heat. 2	H252
Water-react. 1	H260
Water-react. 2	H261
Water-react. 3	

HP 4 „Drażniące — działanie drażniące na skórę i powodujące uszkodzenie oczu”: odpady, które w wyniku naniesienia mogą powodować podrażnienie skóry lub uszkodzenie oka.

Jeśli odpady zawierają co najmniej jedną substancję w stężeniu powyżej wartości granicznej, zaklasyfikowaną do jednej z następujących klas zagrożenia i kodów kategorii zagrożenia oraz do kodów zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia, a jedno stężenie graniczne lub większa ich liczba zostało osiągnięte lub przekroczone, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne zgodnie z HP 4.

Wartość graniczna, jaką należy uwzględnić przy ocenie substancji zaklasyfikowanych jako *Skin corr.* 1A (H314), działania drażniącego na skórę 2 (H315), uszkodzenia oka 1 (H318) oraz działania drażniącego na oko 2 (H319) wynosi 1 %.

Jeżeli suma stężeń wszystkich substancji zaklasyfikowanych jako *Skin corr.* 1A (H314) wynosi 1 % lub jest większa, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne zgodnie z HP 4.

Jeżeli suma stężeń wszystkich substancji zaklasyfikowanych jako H318 wynosi 10 % lub jest większa, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne zgodnie z HP 4.

Jeżeli suma stężeń wszystkich substancji zaklasyfikowanych jako H315 oraz H319 wynosi 20 % lub jest większa, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne zgodnie z HP 4.

Należy zauważyć, że odpady zawierające substancje zaklasyfikowane jako H314 (*Skin corr.* 1A, 1B lub 1C) w ilościach równych 5 % lub większych, klasyfikuje się jako odpady niebezpieczne zgodnie z HP 8. HP 4 nie ma zastosowania jeżeli odpady zaklasyfikowano jako HP 8.

HP 5 „Działanie toksyczne na narządy docelowe (STOT) lub zagrożenie spowodowane aspiracją”: odpady, które mogą działać toksycznie na narządy docelowe na skutek jednokrotnego lub powtarzanego narażenia, lub które powodują ostre skutki toksyczne na skutek aspiracji.

▼ **M1**

Jeśli odpady zawierają co najmniej jedną substancję zaklasyfikowaną do jednej z następujących klas zagrożenia i kodów kategorii zagrożenia oraz do kodów zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia zawartych w tabeli 4, a jedno stężenie graniczne z tabeli 4 lub większa ich liczba zostało osiągnięte lub przekroczone, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne zgodnie z HP 5. Jeśli substancje zaklasyfikowane jako STOT są obecne w odpadach, pojedyncza substancja musi być obecna na poziomie lub powyżej stężenia granicznego ustalonego dla odpadów, aby zaklasyfikować odpady jako niebezpieczne zgodnie z HP 5.

Jeśli odpady zawierają jedną lub więcej substancji zaklasyfikowanych jako *Asp. Tox. 1* a suma tych substancji jest równa stężeniu granicznemu lub je przekracza, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne, zgodnie z HP 5 jedynie wówczas, gdy ogółem lepkość kinematyczna (przy 40 °C) nie przekracza 20,5 mm²/s. ⁽¹⁾

Tabela 4: Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii zagrożenia oraz kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia oraz odpowiadające im stężenia graniczne do celów klasyfikacji odpadów jako niebezpieczne zgodnie z HP 5:

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia	Stężenie graniczne
STOT SE 1	H370	1 %
STOT SE 2	H371	10 %
STOT SE 3	H335	20 %
STOT RE 1	H372	1 %
STOT RE 2	H373	10 %
Asp. Tox. 1	H304	10 %

HP 6 „Ostra toksyczność”: odpady, które mogą spowodować ostrą toksyczność po podaniu drogą pokarmową lub po naniesieniu na skórę lub po narażeniu inhalacyjnym.

Jeżeli suma stężeń wszystkich substancji jakie zawierają odpady, zaklasyfikowanych za pomocą klasy zagrożenia ostrą toksycznością oraz kodem kategorii i kodem zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia wymienionych w tabeli 5, jest równa progowi podanemu w tej tabeli, lub go przekracza, wówczas odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne zgodnie z HP 6. Jeśli w odpadach znajduje się więcej niż jedna substancja zaklasyfikowana jako ostro toksyczna, wówczas sumę stężeń określa się jedynie dla substancji tej samej kategorii zagrożenia.

Przy ocenie działania należy uwzględnić następujące wartości graniczne:

— Dla *Acute Tox.* 1, 2 lub 3 (H300, H310, H330, H301, H311, H331): 0,1 %;

— Dla *Acute Tox.* 4 (H302, H312, H332): 1 %.

Tabela 5: Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii zagrożenia oraz kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia składników odpadów oraz odpowiadające im stężenia graniczne do celów klasyfikacji odpadów jako niebezpieczne zgodnie z HP 6:

⁽¹⁾ Lepkość kinematyczną określa się wyłącznie dla cieczy.

▼ **M1**

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia	Stężenie graniczne
Acute Tox.1 (Oral)	H300	0,1 %
Acute Tox. 2 (Oral)	H300	0,25 %
Acute Tox. 3 (Oral)	H301	5 %
Acute Tox 4 (Oral)	H302	25 %
Acute Tox.1 (Dermal)	H310	0,25 %
Acute Tox.2 (Dermal)	H310	2,5 %
Acute Tox. 3 (Dermal)	H311	15 %
Acute Tox 4 (Dermal)	H312	55 %
Acute Tox 1 (Inhal.)	H330	0,1 %
Acute Tox.2 (Inhal.)	H330	0,5 %
Acute Tox. 3 (Inhal.)	H331	3,5 %
Acute Tox. 4 (Inhal.)	H332	22,5 %

HP 7 „Rakotwórcze”: odpady, które wywołują raka lub zwiększają zachorowalność na niego.

Jeśli odpady zawierają substancję zaklasyfikowaną do jednej z następujących klas zagrożenia i kodów kategorii zagrożenia oraz do kodów zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia, a jedno ze stężeń granicznych wymienionych w tabeli 6 zostało osiągnięte lub przekroczone, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne, zgodnie z HP 7. Jeśli w odpadach zawarta jest więcej niż jedna substancja zaklasyfikowana jako rakotwórcza, pojedyncza substancja musi być obecna na poziomie stężenia granicznego ustalonego dla odpadów lub powyżej tego poziomu, aby zaklasyfikować odpady jako niebezpieczne zgodnie z HP 7.

Tabela 6: Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii zagrożenia oraz kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia składników odpadów oraz odpowiadające im stężenia graniczne do celów klasyfikacji odpadów jako niebezpieczne zgodnie z HP 7:

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia	Stężenie graniczne
Carc. 1A	H350	0,1 %
Carc. 1B		
Carc. 2	H351	1,0 %

HP 8 „Żrące”: odpady, które w wyniku naniesienia działają żrąco na skórę.

Jeżeli odpady zawierają jedną lub więcej substancji zaklasyfikowanych jako *Skin corr.* 1A, 1B lub 1C (H314) a suma ich stężeń wynosi 5 % lub więcej, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne, zgodnie z HP 8.

Wartość graniczna, jaką należy uwzględnić przy ocenie działania żrącego na skórę *Skin corr.* 1A, 1B, 1C (H314) wynosi 1,0 %.

HP 9 „Zakaźne”: odpady zawierające żywe drobnoustroje lub ich toksyny, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do przyjęcia, że wywołują choroby u ludzi lub innych żywych organizmów.

▼ **M1**

Przypisanie klasy HP 9 ocenia się na podstawie odpowiednich przepisów lub dokumentów referencyjnych w państwach członkowskich.

HP 10 „Działające szkodliwie na rozrodczość”: odpady działające szkodliwie na funkcje rozrodcze i płodność u dorosłych osobników płci męskiej i żeńskiej oraz powodujące toksyczność rozwojową u potomstwa.

Jeśli odpady zawierają substancję zaklasyfikowaną do jednej z następujących klas zagrożenia i kodów kategorii zagrożenia oraz do kodów zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia, a jedno ze stężeń granicznych wymienionych w tabeli 7 zostało osiągnięte lub przekroczone, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne zgodnie z HP 10. Jeśli w odpadach obecnych jest więcej niż jedna substancja zaklasyfikowana jako działająca szkodliwie na rozrodczość, pojedyncza substancja musi być obecna na poziomie stężenia granicznego ustalonego dla odpadów lub powyżej tego poziomu, aby zaklasyfikować odpady jako niebezpieczne zgodnie z HP 10.

Tabela 7: Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii zagrożenia oraz kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia składników odpadów oraz odpowiadające im stężenia graniczne do celów klasyfikacji odpadów jako niebezpieczne, zgodnie z HP 10:

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia	Stężenie graniczne
Repr. 1A	H360	0,3 %
Repr. 1B		
Repr. 2	H361	3,0 %

HP 11 „Mutagenne”: odpady, które mogą spowodować mutację, tj. trwałą zmianę w ilości lub strukturze materiału genetycznego w komórce.

Jeśli odpady zawierają substancję zaklasyfikowaną do jednej z następujących klas zagrożenia i kodów kategorii zagrożenia oraz do kodów zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia, a jedno ze stężeń granicznych wymienionych w tabeli 8 zostało osiągnięte lub przekroczone, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne, zgodnie z HP 11. Jeśli w odpadach obecnych jest więcej niż jedna substancja zaklasyfikowana jako mutagenna, pojedyncza substancja musi być obecna na poziomie stężenia granicznego ustalonego dla odpadów lub powyżej tego poziomu, aby zaklasyfikować odpady jako niebezpieczne, zgodnie z HP 11.

Tabela 8: Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii zagrożenia oraz kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia składników odpadów oraz odpowiadające im stężenia graniczne do celów klasyfikacji odpadów jako niebezpieczne, zgodnie z HP 11:

Klasa zagrożenia i kod(-y) kategorii	Kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia	Stężenie graniczne
Muta. 1A,	H340	0,1 %
Muta. 1B		
Muta. 2	H341	1,0 %

▼ **M1**

HP 12 „Uwolnienie gazów o ostrej toksyczności”: odpady, które uwalniają gazy o ostrej toksyczności (*Acute Tox.* 1, 2 lub 3) w zetknięciu z wodą lub kwasem.

Jeżeli odpady zawierają substancję objętą kodem jednego z dodatkowych zagrożeń EUH029, EUH031 lub EUH032, klasyfikuje się je jako niebezpieczne zgodnie z HP 12 na podstawie metod badań lub wytycznych.

HP 13 „Uczulające”: odpady zawierające jedną lub więcej substancji, o których wiadomo, że działają uczulająco na skórę lub na układ oddechowy.

Jeśli odpady zawierają substancję zaklasyfikowaną jako uczulającą oraz objętą jednym z kodów zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia H317 lub H334, a stężenie pojedynczej substancji jest równe stężeniu granicznemu 10 % lub je przewyższa, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne, zgodnie z HP 13.

▼ **M3**

HP 14 „Ekotoksyczne”: odpady, które stanowią lub mogą stanowić bezpośrednie lub opóźnione zagrożenie dla co najmniej jednego elementu środowiska.

Odpady spełniające którykolwiek z następujących warunków klasyfikuje się jako niebezpieczne zgodnie z HP 14:

- odpady zawierające substancję zaklasyfikowaną jako zubożająca warstwę ozonową, której przypisano kod zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia H420 zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 ⁽¹⁾, a stężenie tej substancji jest równe stężeniu granicznemu 0,1 % lub je przewyższa.

$$[c(H420) \geq 0,1 \, \%]$$

- odpady zawierające co najmniej jedną substancję zaklasyfikowaną jako stwarzającą zagrożenie dla środowiska wodnego, zagrożenie ostre, której przypisano kod zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia H400 zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1272/2008, a suma stężeń tych substancji jest równa stężeniu granicznemu 25 % lub je przewyższa. Do takich substancji zastosowanie ma wartość graniczna 0,1 %.

$$[\Sigma c(H400) \geq 25 \, \%]$$

- odpady zawierające co najmniej jedną substancję zaklasyfikowaną jako stwarzającą zagrożenie dla środowiska wodnego – zagrożenie przewlekłe, kategoria 1, 2 lub 3, której przypisano kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia H410, H411 lub H412 zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1272/2008, a suma stężeń wszystkich substancji zaklasyfikowanych jako stwarzające zagrożenie dla środowiska wodnego – zagrożenie przewlekłe, kategoria 1 (H410) pomnożona przez 100, dodana do sumy stężeń wszystkich substancji zaklasyfikowanych jako stwarzające zagrożenie dla środowiska wodnego – zagrożenie przewlekłe, kategoria 2 (H411) pomnożonej przez 10 i dodana do sumy stężeń wszystkich substancji zaklasyfikowanych jako stwarzające zagrożenie dla środowiska wodnego – zagrożenie przewlekłe, kategoria 3 (H412) jest równa stężeniu granicznemu 25 % lub je przewyższa. Do substancji zaklasyfikowanych jako H410 zastosowanie ma wartość graniczna wynosząca 0,1 %, a do substancji zaklasyfikowanych jako H411 lub H412 zastosowanie ma wartość graniczna wynosząca 1 %.

$$[100 \times \Sigma c(H410) + 10 \times \Sigma c(H411) + \Sigma c(H412) \geq 25 \, \%]$$

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz.U. L 353 z 31.12.2008, s. 1).

▼ **M3**

— odpady zawierające co najmniej jedną substancję zaklasyfikowaną jako stwarzająca zagrożenie dla środowiska wodnego – zagrożenie przewlekłe, kategoria 1, 2, 3 lub 4, której przypisano kod(-y) zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia H410, H411, H412 lub H413 zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1272/2008, a suma stężeń wszystkich substancji zaklasyfikowanych jako stwarzające zagrożenie dla środowiska wodnego – zagrożenie przewlekłe jest równa stężeniu granicznemu 25 % lub je przewyższa. Do substancji zaklasyfikowanych jako H410 zastosowanie ma wartość graniczna wynosząca 0,1 %, a do substancji zaklasyfikowanych jako H411, H412 lub H413 zastosowanie ma wartość graniczna wynosząca 1 %.

$$[\Sigma c \text{ H410} + \Sigma c \text{ H411} + \Sigma c \text{ H412} + \Sigma c \text{ H413} \geq 25 \text{ \%}]$$

gdzie: Σ = suma, c = stężenie substancji.

▼ **M1**

HP 15 „Odpady mogące wykazywać niebezpieczne właściwości wymienione powyżej, które nie były bezpośrednio widoczne w odpadach pierwotnych”.

Jeśli odpady zawierają jedną lub więcej substancji objętych kodami zwrotów wskazujących rodzaj zagrożenia lub dodatkowych zagrożeń wymienionych w tabeli 9, odpady klasyfikuje się jako niebezpieczne, zgodnie z HP 15, chyba że odpady te występują w takiej postaci, w której w żadnym wypadku nie wykażą właściwości wybuchowych lub potencjalnie wybuchowych.

Tabela 9: Zwroty wskazujące rodzaj zagrożenia i dodatkowe zagrożenia składników odpadów do celów klasyfikacji odpadów jako niebezpieczne, zgodnie z HP 15:

Zwrot(-y) wskazujący(-e) rodzaj zagrożenia/Dodatkowe zagrożenie(-a)	
Może masowo wybuchać w ogniu	H205
Produkt wybuchowy w stanie suchym	EUH001
Może tworzyć wybuchowe nadtlenki.	EUH019
Zagrożenie wybuchem po ogrzaniu w zamkniętym pojemniku	EUH044

Ponadto państwa członkowskie mogą określać odpady jako niebezpieczne, zgodnie z HP 15 na podstawie innych mających zastosowanie kryteriów, jak np. ocena odcieków.

▼ **M3**▼ **C3***Metody badania*

Należy zastosować metody opisane w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 440/2008 ⁽¹⁾ i w innych odnośnych notach CEN lub inne międzynarodowo uznane metody badań i wytyczne.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 440/2008 z dnia 30 maja 2008 r. ustalające metody badań zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) (Dz.U. L 142 z 31.5.2008, s. 1).

ZALĄCZNIK IV

**PRZYKŁADY ŚRODKÓW SŁUŻĄCYCH ZAPOBIEGANIU
POWSTAWANIU ODPADÓW, O KTÓRYCH MOWA W ART. 29**
Środki, które mogą mieć wpływ na warunki ramowe związane z wytwarzaniem odpadów

1. Wykorzystanie środków planowania lub innych instrumentów ekonomicznych wspierających efektywne wykorzystanie zasobów.
2. Promocja badań i rozwoju w obszarze pozyskiwania czystszych i bardziej oszczędnych produktów i technologii oraz upowszechnianie i wykorzystywanie wyników takich badań i rozwoju.
3. Opracowanie na wszystkich poziomach skutecznych i przydatnych wskaźników presji na środowisko związanej z wytwarzaniem odpadów, przy czym celem tych wskaźników ma być przyczynienie się do zapobiegania powstawaniu odpadów, od porównywania produktów na poziomie Wspólnoty, przez działania podjęte przez władze lokalne, po środki ogólnokrajowe.

Środki, które mogą mieć wpływ na fazę projektu, produkcji i dystrybucji

4. Promocja eko-projektowania (systematycznego uwzględniania aspektów środowiskowych przy projektowaniu produktu z zamiarem poprawienia charakterystyki oddziaływania, jakie dany produkt wywiera na środowisko przez cały cykl życia).
5. Dostarczanie informacji o technikach zapobiegania powstawaniu odpadów z zamiarem ułatwiania wprowadzania najlepszych dostępnych technik w przemyśle.
6. Organizacja szkoleń dla właściwych organów w zakresie wprowadzania wymogów dotyczących zapobiegania powstawaniu odpadów do zezwoleń udzielanych na mocy niniejszej dyrektywy oraz dyrektywy 96/61/WE.
7. Objęcie środkami zapobiegania wytwarzaniu odpadów instalacji niepodlegających dyrektywie 96/61/WE. W odpowiednich przypadkach środki takie mogą zawierać oceny i plany zapobiegania powstawaniu odpadów.
8. Wykorzystanie kampanii informacyjnych oraz zapewnienie wsparcia finansowego, decyzyjnego i innego rodzaju wsparcia dla przedsiębiorstw. Środki takie będą szczególnie skuteczne, jeżeli będą skierowane i dostosowane do małych i średnich przedsiębiorstw i będą działały przez sieci istniejących powiązań gospodarczych.
9. Stosowanie dobrowolnych umów, paneli konsumentów i producentów lub negocjacji sektorowych, zmierzających do tego, aby dane przedsiębiorstwa lub sektory przemysłu wyznaczały własne plany lub cele zapobiegania powstawaniu odpadów lub udoskonalały nieoszczędne produkty lub opakowania.
10. Promocja wiarygodnych systemów zarządzania środowiskiem, w tym EMAS i ISO 14001.

Środki, które mogą mieć wpływ na fazę konsumpcji i użytkowania

11. Instrumenty ekonomiczne, takie jak zachęty do czystych zakupów lub wprowadzenie obowiązkowej zapłaty przez konsumentów za dany artykuł lub element opakowania, który w przeciwnym wypadku byłby wydawany bezpłatnie.
12. Wykorzystanie kampanii informacyjnych i kierowanie informacji do ogółu społeczeństwa lub konkretnej grupy konsumentów.
13. Promocja wiarygodnego etykietowania ekologicznego.

▼B

14. Porozumienia z sektorem przemysłu, np. dotyczące paneli produktów podobnych do prowadzonych w ramach zintegrowanych polityk produkcyjnych lub umowy z detalistami w sprawie dostępności informacji o zapobieganiu powstawaniu odpadów oraz w sprawie produktów powodujących mniejsze oddziaływanie na środowisko.
15. W kontekście zamówień publicznych i zaopatrzenia przedsiębiorstw – włączanie kryteriów związanych z ochroną środowiska i zapobieganiem powstawaniu odpadów do zaproszeń do składania ofert i kontraktów, zgodnie z Podręcznikiem na temat ekologicznych zamówień publicznych, opublikowanym przez Komisję 29 października 2004 r.
16. Propagowanie ponownego użycia lub naprawy wyrzucanych produktów lub ich składników, w szczególności przez stosowanie środków edukacyjnych, ekonomicznych, logistycznych i innych, takich jak wspieranie lub tworzenie akredytowanych sieci napraw i ponownego użycia, zwłaszcza w regionach gęsto zaludnionych.

▼ **M4***ZAŁĄCZNIK IVa*

PRZYKŁADY INSTRUMENTÓW EKONOMICZNYCH I INNYCH ŚRODKÓW ZACHĘCAJĄCYCH DO STOSOWANIA HIERARCHII POSTĘPOWANIA Z ODPADAMI, O KTÓREJ MOWA W ART. 4 UST. 3 ⁽¹⁾

1. Opłaty za składowanie i spalanie odpadów oraz ograniczenia w stosowaniu tych procesów, zachęcające do zapobiegania powstawaniu odpadów i do recyklingu, przy utrzymaniu składowania jako najmniej pożądanej metody gospodarowania odpadami.
2. Systemy opłat proporcjonalnych do ilości odpadów, pobieranych od wytwórców odpadów na podstawie rzeczywistej ilości wytwarzanych odpadów i zachęcających do segregowania u źródła odpadów podlegających recyklingowi oraz do zmniejszenia ilości odpadów mieszanych.
3. Zachęty podatkowe do nieodpłatnego oddawania produktów, zwłaszcza żywności.
4. Systemy rozszerzonej odpowiedzialności producenta w odniesieniu do różnych rodzajów odpadów oraz środki służące poprawie ich skuteczności, rentowności i zarządzania.
5. Systemy zwrotu kaucji i inne środki zachęcające do wydajnego zbierania zużytych produktów i materiałów.
6. Należyte planowanie inwestycji w infrastrukturę gospodarowania odpadami, w tym z wykorzystaniem funduszy unijnych.
7. Zrównoważone zamówienia publiczne zachęcające do lepszego gospodarowania odpadami i wykorzystywania produktów i materiałów pochodzących z recyklingu.
8. Stopniowe znoszenie dopłat niezgodnych z hierarchią postępowania z odpadami.
9. Stosowanie środków fiskalnych lub innych środków wspierających wykorzystywanie produktów i materiałów przygotowanych do ponownego użycia lub poddanych recyklingowi.
10. Wspieranie badań i innowacji dotyczących zaawansowanych technologii recyklingu i regeneracji produktów.
11. Wykorzystanie najlepszych dostępnych technik przetwarzania odpadów.
12. Zachęty gospodarcze dla organów lokalnych i regionalnych, zwłaszcza wspierające zapobieganie powstawaniu odpadów oraz rozbudowę systemów selektywnej zbiórki, bez wspierania składowania i spalania.
13. Publiczne kampanie podnoszenia poziomu świadomości, zwłaszcza dotyczące selektywnej zbiórki, zapobiegania powstawaniu odpadów i zmniejszania ilości odpadów, a także uwzględnianie tych zagadnień w edukacji i szkoleniach.
14. Systemy koordynacji działań wszystkich właściwych organów publicznych uczestniczących w gospodarowaniu odpadami, w tym z wykorzystaniem środków elektronicznych
15. Wspieranie stałego dialogu i współpracy między wszystkimi zainteresowanymi stronami dotyczącego gospodarowania odpadami oraz zachęcanie do zawierania dobrowolnych porozumień i do sporządzania przez przedsiębiorstwa sprawozdań dotyczących odpadów.

⁽¹⁾ Wymienione instrumenty i środki mogą stanowić zachętę do zapobiegania powstawaniu odpadów, co jest najwyższym poziomem w hierarchii postępowania z odpadami, jednak wyczerpującą listę bardziej konkretnych przykładów środków zapobiegania powstawaniu odpadów zawiera załącznik IV.

▼ M4*ZAŁĄCZNIK IVb***PLAN WDRAŻANIA PRZEDKŁADANY ZGODNIE Z ART. 11 UST. 3**

Plan wdrażania przedkładany zgodnie z art. 11 ust. 3 zawiera następujące informacje:

- 1) ocenę minionych, obecnych i przewidywanych poziomów recyklingu, składowania i innego przetwarzania odpadów komunalnych oraz poszczególnych strumieni, z których składają się te odpady;
- 2) ocenę wdrożenia planów gospodarki odpadami i programów zapobiegania powstawaniu odpadów realizowanych zgodnie z art. 28 i 29;
- 3) powody, dla których państwo członkowskie uważa, że może nie być w stanie osiągnąć odpowiedniego celu określonego w art. 11 ust. 2 w terminie tam określonym, oraz ocena dodatkowego czasu niezbędnego do osiągnięcia tego celu;
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów określonych w art. 11 ust. 2 i 5, mających zastosowanie do danego państwa członkowskiego przez ten dodatkowy czas, w tym stosowne instrumenty ekonomiczne i inne środki zachęcające do stosowania hierarchii postępowania z odpadami określonej w art. 4 ust. 1 i w załączniku IVa;
- 5) harmonogram wdrożenia środków wskazanych w pkt 4, określenie organu właściwego w sprawie ich wdrożenia oraz ocenę wkładu poszczególnych środków w osiąganie celów mających zastosowanie w przypadku przyznania dodatkowego czasu;
- 6) informacje o finansowaniu gospodarowania odpadami zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”;
- 7) w stosownym przypadku środki mające na celu poprawę jakości danych z myślą o lepszym planowaniu i monitorowaniu stanu gospodarowania odpadami.

ZAŁĄCZNIK V

TABELA ZGODNOŚCI

Dyrektywa 2006/12/WE	Niniejsza dyrektywa
Art. 1 ust. 1 lit. a)	Art. 3 ust. 1
Art. 1 ust. 1 lit. b)	Art. 3 ust. 5
Art. 1 ust. 1 lit. c)	Art. 3 ust. 6
Art. 1 ust. 1 lit. d)	Art. 3 ust. 9
Art. 1 ust. 1 lit. e)	Art. 3 ust. 19
Art. 1 ust. 1 lit. f)	Art. 3 ust. 15
Art. 1 ust. 1 lit. g)	Art. 3 ust. 10
Art. 1 ust. 2	Art. 7
Art. 2 ust. 1	Art. 2 ust. 1
Art. 2 ust. 1 lit. a)	Art. 2 ust. 1 lit. a)
Art. 2 ust. 1 lit. b)	Art. 2 ust. 2
Art. 2 ust. 1 lit. b) ppkt. (i)	Art. 2 ust. 1 lit. d)
Art. 2 ust. 1 lit. b) ppkt. (ii)	Art. 2 ust. 2 lit. d)
Art. 2 ust. 1 lit. b) ppkt. (iii)	Art. 2 ust. 1 lit. f) i ust. 2 lit. c)
Art. 2 ust. 1 lit. b) ppkt. (iv)	Art. 2 ust. 2 lit. a)
Art. 2 ust. 1 lit. b) ppkt. (v)	Art. 2 ust. 1 lit. e)
Art. 2 ust. 2	Art. 2 ust. 4
Art. 3 ust. 1	Art. 4
Art. 4 ust. 1	Art. 13
Art. 4 ust. 2	Art. 36 ust. 1
Art. 5	Art. 16
Art. 6	—
Art. 7	Art. 28
Art. 8	Art. 15
Art. 9	Art. 23
Art. 10	Art. 23
Art. 11	Art. 24 i 25
Art. 12	Art. 26
Art. 13	Art. 34
Art. 14	Art. 35
Art. 15	Art. 14

▼B

Dyrektywa 2006/12/WE	Niniejsza dyrektywa
Art. 16	Art. 37
Art. 17	Art. 38
Art. 18 ust. 1	Art. 39 ust. 1
—	Art. 39 ust. 2
Art. 18 ust. 2	—
Art. 18 ust. 3	Art. 39 ust. 3
Art. 19	Art. 40
Art. 20	—
Art. 21	Art. 42
Art. 22	Art. 43
Załącznik I	—
Załącznik IIA	Załącznik I
Załącznik IIB	Załącznik II

Dyrektywa 75/439/EWG	Niniejsza dyrektywa
Art. 1 ust. 1	Art. 3 ust. 18
Art. 2	Art. 13 i 21
Art. 3 ust. 1 i 2	—
Art. 3 ust. 3	Art. 13
Art. 4	Art. 13
Art. 5 ust. 1	—
Art. 5 ust. 2	—
Art. 5 ust. 3	—
Art. 5 ust. 4	Art. 26 i 34
Art. 6	Art. 23
Art. 7 lit. a)	Art. 13
Art. 7 lit. b)	—
Art. 8 ust. 1	—
Art. 8 ust. 2 lit. a)	—
Art. 8 ust. 2 lit. b)	—
Art. 8 ust. 3	—
Art. 9	—
Art. 10 ust. 1	Art. 18

Dyrektywa 75/439/EWG	Niniejsza dyrektywa
Art. 10 ust. 2	Art. 13
Art. 10 ust. 3 i 4	—
Art. 10 ust. 5	Art. 19, 21, 25, 34 i 35
Art. 11	—
Art. 12	Art. 35
Art. 13 ust. 1	Art. 34
Art. 13 ust. 2	—
Art. 14	—
Art. 15	—
Art. 16	—
Art. 17	—
Art. 18	Art. 37
Art. 19	—
Art. 20	—
Art. 21	—
Art. 22	—
Załącznik I	—

Dyrektywa 91/689/EWG	Niniejsza dyrektywa
Art. 1 ust. 1	—
Art. 1 ust. 2	—
Art. 1 ust. 3	—
Art. 1 ust. 4	Art. 3 ust. 2 i 7
Art. 1 ust. 5	Art. 20
Art. 2 ust. 1	Art. 23
Art. 2 ust. 2-4	Art. 18
Art. 3	Art. 24, 25 i 26
Art. 4 ust. 1	Art. 34 ust. 1
Art. 4 ust. 2 i 3	Art. 35
Art. 5 ust. 1	Art. 19 ust. 1
Art. 5 ust. 2	Art. 35
Art. 5 ust. 3	Art. 19 ust. 2
Art. 6	Art. 28

▼B

Dyrektywa 91/689/EWG	Niniejsza dyrektywa
Art. 7	—
Art. 8	—
Art. 9	—
Art. 10	—
Art. 11	—
Art. 12	—
Załącznik I i II	—
Załącznik III	Załącznik III